

ISSN 0560-2793

ŠTUDIJNÉ ZVESTI ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

SUPPL.
1-2019

ŠTUDIJNÉ ZVESTI

ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

FRAGMENTY ČASU

VENOVANÉ ELENE MIROŠŠAYOVEJ K 70. NARODENINÁM

SUPPLEMENTUM 1-2019

ŠTUDIJNÉ ZVESTI

ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU
SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

SUPPLEMENTUM 1 – 2019

ŠTUDIJNÉ ZVESTI

ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU
SLOVENSKEJ AKADÉMIE VIED

SUPPLEMENTUM 1 – 2019

FRAGMENTY ČASU

Venované Elene Miroššayovej k 70. narodeninám

**Lucia Benediková – Gertrúda Březinová – Eva Horváthová – Susanne Stegmann-Rajtár
(editorky)**

Publikácia vznikla v rámci projektov
Agentúry na podporu výskumu a vývoja (APVV-15-0491)
a Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied (VEGA 1/0243/17, 1/0399/18, 2/0084/18 a 2/0001/18)

NITRA 2019

Lucia Benediková – Gertrúda Březinová – Eva Horváthová – Susanne Stegmann-Rajtár (editorky)

Fragmenty času : Venované Elene Miroššayovej k 70. narodeninám

Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV – Supplementum 1, 2019

Hlavný redaktor / Editor-in-chief

Gertrúda Březinová a Alena Bistáková

Redakčná rada / Editorial board

Lucia Benediková, Jozef Bujna, Jana Čižmářová, Eva Fottová, Joachim Henning, Ivan Cheben, Alexandra Krenn-Leeb, Ján Rajtár, Peter C. Rams, Jozef Zábojník

Recenzenti / Reviewers

PhDr. Juraj Bartík, PhD.; prof. dr hab. Wojciech Blajer; Mgr. Marek Budaj, PhD.; PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD.; PhDr. Gabriel Fusek, CSc.; doc. Mgr. Mária Hajnalová, PhD.; PhDr. Vladimír Mitáš, PhD.; doc. PhDr. Peter Pavúk, Ph.D.; dr hab. Marcin S. Przybyła; Priv. Doz. Mag. Dr. Peter C. Rams; Mgr. Dominik Repka, PhD.; prof. PhDr. Peter Romšauer, CSc.; doc. PhDr. Vladimír Salač, CSc.; Mgr. Miroslava Švihurová, PhD.; PhDr. Vladimír Turčan; PhDr. Ladislav Veliačik, DrSc.; Mgr. Andrej Vrtel, PhD.; Mgr. Zuzana Zetochová, PhD.

Výkonné redaktorky / Executive editors

Lucia Benediková, Miriama Nemergutová, Zuzana Staneková

Počítačové spracovanie / Computer elaboration

Peter Červeň

Grafický návrh a počítačové spracovanie obálky / Graphic layout and computer elaboration of the cover

František Hříbal

Tlač / Printed by VEDA, vydavateľstvo SAV, Bratislava

© Archeologický ústav SAV, Nitra 2019

IČO vydavateľa – 00 166 723

Dátum vydania – 30. november 2019

Poradie vydania – Supplementum 1

Evidenčné číslo MK SR 3403/09 / Ministry of culture evidence No. 3403/09

Kontaktná adresa / Contact address

Archeologický ústav SAV, Akademická 2, SK – 949 21 Nitra

e-mail: gertruda.brezinova@savba.sk, alena.bistakova@savba.sk

Distribúcia, objednávky a predplatné / Distribution, orders and subscription

Archeologický ústav SAV, Akademická 2, SK – 949 21 Nitra

e-mail: nraukniz@savba.sk, tel: +421 37 6943 209

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori. / Authors are responsible for their contributions.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť reprodukováaná alebo rozširováaná v žiadnej forme – elektronicky či mechanicky, vrátane fotokópií, nahrávania alebo iným použitím informačného systému vrátane webových stránok, bez predbežného písomného súhlasu vlastníka vydavateľských práv.

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form – electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, including web pages, without the prior written permission from the copyright owner.

Príspevky v Študijných zvestiach sú indexované a evidované v databázach Web of Science (WOS), Emerging Sources Citation Index (ESCI, Clarivate Analytics); Scopus (Elsevier) a Central European Journal of Social Sciences and Humanities (CEJSH).

Articles in Študijné zvesti are covered and indexed in The Web of Science (WOS), The Emerging Sources Citation Index (ESCI, Clarivate Analytics); The Scopus (Elsevier) and The Central European Journal of Social Science and Humanities (CEJSH).

ISSN 0560-2793

Ami

OBSAH

Tabula Gratulatoria	11
Jubilantka PhDr. Elena Miroššayová, CSc.	13
Jozef Bujna	
Milá jubilantka	13
Mária Lamiová-Schmiedlová	
Milá Elenka	15
Honoree PhDr. Elena Miroššayová, CSc.	16
Jozef Bujna	
Dear Honoree	16
Mária Lamiová-Schmiedlová	
Dear Elenka.....	18
Bibliografia Eleny Miroššayovej.....	19
Marianna Bálint – Alexandra Scard – Robert G. Scholtz	
A Scythian Age sunken circular structure in the vicinity of Hajdúböszörmény (Hungary).....	33
Zahlbená kruhová stavba zo skýtskeho obdobia v okolí Hajdúböszörmény (Maďarsko)	49
Lucia Benediková – Martin Furman – Zora Bielichová – Jana Mihályiová – Ján Tirpák	
Čo (staro)nového pod Rohačkou?	51
What's (old)new below Rohačka?	86
Jan Bouzek	
What inspired the Vekerzug pottery?	89
Co inspirovalo vekerzugskou keramikou?	92
Gertrúda Březinová	
Drobné predmety z územia juhozápadného Slovenska	93
Miniature artefacts from the territory of Southwestern Slovakia.....	103
Marián Čurný	
Neznáma bronzová ihlica z Ovčiarska pri Žiline	105
Unknown bronze pin from Ovčiarsko near Žilina	109
Marko Dizdar – Tomislav Hršak – Daria Ložnjak Dizdar	
On some pottery forms from the Batina-Sredno cemetery from the beginning of the Early Iron Age	111
Niektoré tvary keramiky z pohrebiska Batina-Sredno zo začiatku staršej doby železnej	125
Karol Dziegielewski – Aldona Garbacz-Klempka – Krzysztof Tunia	
Nietypowy okaz w nietypowym miejscu	127
A strange specimen in an unusual place	137
Michal Felcan – Susanne Stegmann-Rajtár – Ján Tirpák	
Nové poznatky ku konštrukciám a technológiám výroby šperku z doby halštatskej zo Smoleníc-Molpíra	139
New data on constructions and technologies of Hallstatt period jewellery production from Smolenice-Molpír.....	153

Jacek Górski

Aus den Studien zur Erforschung der Enklave der Lausitzer Kultur in der Umgebung von Krakau	157
Zo štúdia enkláv lužickej kultúry v oblasti Krakova	168

Szilvia Guba – Károly Tankó

Der eponyme Fundplatz von Piliny	171
Eponymné archeologické nálezisko Piliny	184

Anja Hellmuth Kramberger – Radoslav Čambal

Eine Schrift der Reiternomaden im 1. Jt. v. Chr.?	187
Písmo jazdeckých nomádskych etník v 1. tisícročí pred Kr.?	200

Katarína Hladíková – Petra Kmeťová

Obilie, chlieb, kaša, ovocie a víno	203
Getreide, Brot, Brei, Obst und Wein	224

Eva Horváthová – Lýdia Gačková

Novoobjavené sídliskové nálezy skupiny Lažňany z Ruskej, okres Michalovce	227
Newly discovered settlement finds of the Lažňany group from Ruská, Michalovce district	253

Gábor Ilon

Daten zur Frage der prähistorischen oder antiken goldenen Stimmarke und der keltischen Silbermünzen: Ménfőcsanak, West-Transdanubien, Ungarn	255
K otázke pravekých alebo antických zlatých ingotov a keltských strieborných mincí: Ménfőcsanak, západné Zadunajsko, Maďarsko	264

Miriám Jakubčinová

Nález pravekej miniatúrnej nádoby v zemnici na včasnostredovekom hradisku Valy v Bojnej	267
Finding of a prehistoric miniature vessel in the pit-house at the early medieval hillfort Valy in Bojná	279

Carol Kacsó

Beiträge zur Kenntnis der Spätbronzezeit im Norden Transsilvaniens	281
Príspevky k poznaniu neskorej doby bronzovej v severnej Transylvánii	297

Marta Korczyńska – Maria Lityńska-Zajac – Magdalena Moskal-del Hoyo

Eig'ner Herd ist goldes Wert	299
Pec nad zlato	326

Klára Kuzmová – Ján Rákoš

Terra sigillata v kontexte sídliska przeworskej kultúry v Trstenom pri Hornáde	329
Terra sigillata in the context of a Przeworsk culture settlement at Trstené pri Hornáde	346

Erika Makarová

Opasok z pohrebiska v Moravičanoch ako doklad nadregionálnych kontaktov platěnickej kultúry	349
Belt from the cemetery in Moravičany as an evidence of the supra-regional contacts of the Platěnice culture	358

Andrea Námerová – Marta Kučerová

Predbežné vyhodnotenie keramiky z Jeruzalemského vrchu v Kežmarku	359
Preliminary evaluation of ceramic collection from Jerusalem hill site in Kežmarok	372

Gabriel Nevizánsky – Péter Prohászka

Príspevok k dejinám výskumu lokalít z doby bronzovej v Domaníkoch a Sebechleboch.....	375
Beitrag zur Forschungsgeschichte bronzezeitlicher Fundorte in Domaníky und Sebechleby	384

David Parma – Susanne Stegmann-Rajtár

Unikátny nález plutvovitého nákončia pošvy z Ivanovic na Hané, okr. Vyškov, v kontexte vývoja doby popolnicových polí na Morave	387
A unique find of a fin-shaped chape from Ivanovice na Hané, Vyškov district, in the context of development of the Urnfield culture in Moravia.....	394

Karol Pieta

The Early La Tène belt hook from Prašník	397
Včasnolátenská zápona z Prašníka	405

Martin Pristáš

Dva súbory archeologických nálezov z obce Zemplín.....	407
Two assemblages of archaeological artefacts from the village of Zemplín	416

Aurel Rustoiu

Evolution of environment and human habitation in Maramureş from the Neolithic to the early Middle Age	419
Vývoj prírodného prostredia a ľudského osídlenia v regióne Maramureş od neolitu do raného stredoveku	430

Andrea Slaná

Bronzové súčasti slávnostného kroja žien stredodunajskej mohylovej kultúry	431
Bronze components of ceremonial female costume of the Middle-Danube Barrow culture.....	448

Marián Soják – Peter Fecko

K niektorým novým nálezom z doby laténskej na Spiši.....	451
Contribution to new La Tène Period archaeological findings from Spiš region.....	461

Peter Šalkovský

Kelti – klasická a moderná paradigma.....	463
Die Kelten – das klassische und moderne Paradigma	472

Farkas Márton Tóth

New sites from the Scythian Period on the right bank of the Danube.....	475
Nové lokality zo skýtskeho obdobia na pravom brehu Dunaja.....	490

Katarzyna Trybała-Zawiślak

Gefässe mit schrägen und senkrechten plastischen Leisten im Fundmaterial der späten Phase der Tarnobrzeg Lausitzer Kultur.....	493
Vessels with diagonal and vertical plastic strips in the materials of the late phase of the Tarnobrzeg Lusatian culture.....	499

Marián Uličný

Včasnostredoveké osídlenie v Ruskej, okr. Michalovce	501
The Early Middle Ages Settlement in Ruská, Michalovce District.....	517

TABULA GRATULATORIA

Katalin ALMÁSSY, Čelákovice	Lubomíra KAMINSKÁ, Košice
Juraj BARTÍK, Bratislava	† Titus KOLNÍK, Nitra
Marianna BÁLINT, Hajdúböszörmény	Eva KOLNÍKOVÁ, Nitra
Lucia BENEDIKOVÁ, Nitra	Branislav KOVÁR, Nitra
Zoja BENKOVSKY-PIVOVAROVÁ, Maria Enzersdorf	Petra KMEŤOVÁ, Bratislava
Zora BIELICHOVÁ, Nitra	Marta KUČEROVÁ, Kežmarok
Wojciech BLAJER, Kraków	Klára KUZMOVÁ, Trnava
Alexander BOTOŠ, Rimavská Sobota	Martin KVIETOK, Banská Bystrica
Jan BOUZEK, Praha	Mária LAMIOVÁ-SCHMIEDLOVÁ, Košice
Gertrúda BŘEZINOVÁ, Nitra	Maria LITYŇSKA-ZAJĄC, Kraków
Marek BUDAJ, Bratislava	Lucia LUŠTIKOVÁ, Košice
Jozef BUJNA, Nitra	Erika MAKAROVÁ, Bratislava
Zoltán CZAJLIK, Budapest	Alica MARKOVÁ, Košice
Radoslav ČAMBAL, Bratislava	John Vincent Stanley MEGAW, Adelaide
Zlatica ČILINSKÁ, Košice	Carola METZNER-NEBELSICK, München
Marián ČURNÝ, Michalovce	Jana MIHÁLYIOVÁ, Nitra
Klaudia DAŇOVÁ, Nitra	Vladimír MITÁŠ, Nitra
Marko DIZDAR, Zagreb	Magdalena MOSKAL-DEL HOYO, Kraków
Daria LOŽNJAK DIZDAR, Zagreb	Margaréta MUSILOVÁ, Bratislava
Karol DZIĘGIELEWSKI, Kraków	Andrea NÁMEROVÁ, Bratislava
Zuzana ĎUĐÁKOVÁ, Nitra	Gabriel NEVIZÁNSKY, Nitra
Jozef ĎURIŠ, Nitra	Ladislav OLEXA, Košice
Zdeněk FARKAŠ, Bratislava	Štefan OLŠAV, Košice
Peter FECKO, Spišská Nová Ves	Sabine PABST, Marburg
Mária FEKETEIOVÁ, Košice	David PARMA, Brno
Michal FELCAN, Bratislava	Juraj PAVÚK, Nitra
Martin FURMAN, Žilina	Peter PAVÚK, Praha
Gabriel FUSEK, Nitra	Karol PIETA, Nitra
Lýdia GAČKOVÁ, Michalovce	Martin PRISTÁŠ, Košice
Aldona GARBACZ-KLEMPKA, Kraków	Péter PROHÁSZKA, Nitra
Bogusław GEDIGA, Wrocław	Marcin PRZYBYŁA, Kraków
Petra GOLÁŇOVÁ, Brno	Marek PŮLPÁN, Most
Jacek GÓRSKI, Kraków	Ján RAJTÁR, Nitra
Szilvia GUBA, Szécsény	Peter Ch. RAMSL, Wien
Mária HAJNALOVÁ, Nitra	Ján RÁKOŠ, Košice
Marta KORCZYŇSKA, Kraków	Dominik REPKA, Nitra
Anja HELLMUTH KRAMBERGER, Ljubljana	Peter ROMSAUER, Nitra
Katarína HLADÍKOVÁ, Bratislava	Rastislav RUSNÁK, Košice
Eva HORVÁTHOVÁ, Košice	Aurel RUSTOIU, Cluj-Napoca
Rastislav HREHA, Košice	Matej RUTTKAY, Nitra
Tomislav HRŠAK, Osijek	Vladimír SALAČ, Praha
Ján CHOVANEC, Trebišov	Alexandra SCARD, Bristol
Ondřej CHVOJKA, České Budějovice	Robert G. SCHOLTZ, Debrecen
Gábor ILON, Mesterháza	Andrea SLANÁ, Žilina
Miriam JAKUBČINOVÁ, Nitra	Marián SOJÁK, Spišská Nová Ves
Marta JASEČKOVÁ, Košice	Zuzana STANEKOVÁ, Žilina
Pavol JELÍNEK, Bratislava	Danica STAŠŠÍKOVÁ-ŠTUKOVSKÁ, Nitra
Carol KACSÓ, Baia Mare	Susanne STEGMANN-RAJTÁR, Nitra

Stanislav STUHLÍK, Brno
Klára ŠABATOVÁ, Brno
Peter ŠALKOVSKÝ, Nitra
Miroslava ŠVIHUROVÁ, Nitra
Károly TANKÓ, Budapest
Biba TERŽAN, Ljubljana
Ján TIRPÁK, Nitra
Farkas Márton TÓTH, Budapest
Peter TÓTH, Brno

Katarzyna TRYBAŁA-ZAWIŚLAK, Rzeszów
Krzysztof TUNIA, Kraków
Vladimír TURČAN, Bratislava
Marián ULIČNÝ, Prešov
Ladislav VELIAČIK, Nitra
Natalie VENCLOVÁ, Praha
Andrej VRTEL, Bratislava
Barbara ZAJACOVÁ, Nitra
Zuzana ZETOCHOVÁ, Nitra

JUBILANTKA PHDR. ELENA MIROŠŠAYOVÁ, CSC.

MILÁ JUBILANTKA,

Tvoj sen o budúcom životnom povolaní sa začal naplňovať štúdiom na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity (vtedy Univerzity J. E. Purkyně) v Brne, kde si v roku 1972 absolvovala študijný odbor prehistória – klasická archeológia. A práve tam, na katedre prehistórie, som sa s Tebou, vtedy ešte ako so slečnou Človečkovou, stretol prvýkrát. Naše cesty potom svorne s ďalšou spolužiačkou Jankou Dekanovou-Hečkovou pokračovali nielen počas piatich rokov štúdia, ale aj na spoločnom pracovisku v Archeologickom ústave SAV. Mal som teda, či vlastne stále mám to šťastie, že s dvomi vzácnymi a šarmantnými ženami, kolegyňami a priateľkami, je mi dopriate deliť sa o radosti a strasti nielen nášho spoločného profesijného života.

V roku 1972 si nastúpila pracovať do Výskumného pracovného strediska Archeologického ústavu SAV v Košiciach (dnes Oddelenie pre výskum východného Slovenska) a s touto inštitúciou je spojená celá Tvoja profesijná dráha. Jedenásť rokov (1994–2005) si sa intenzívne venovala vedeniu a zveľaďovaniu tohto pracoviska vo funkcii vedúcej.

Rigoróznou prácu na tému Vývoj lužickej kultúry na severnom Slovensku v staršej dobe železnej si obhájila na svojej *alma mater* v roku 1976 (titul PhDr.). Ako naznačila už táto práca, od začiatku svojej profesijnej cesty si sa orientovala na problematiku mladšej až neskorej doby bronzovej, a najmä doby halštatskej, hoc neraz si „odskočila“ do doby laténskej – ku Keltom, o ktorých záujem Ťa pôvodne priviedol k štúdiu archeológie (Mladšia doba železná – laténska. In: L. Gačková /zost./: Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek. Michalovce 2004, 74–80; v spoluautorstve s B. Tomášovou: Povodie Torysy a Tople v dobe laténskej. In: J. Gancarski /red./: Okres laterński i rzymski w Karpatach polskich. Materiały z konferencji. Krosno 2004, 181–196; Keltské žiarové hroby z Košíc-Krásnej. In: G. Březinová/V. Varsík /ed./: Archeológia na prahu histórie. K životnému jubileu Karola Pietu. Nitra 2012, 349–362).

A nebola to cesta ľahká, keď si svoju odbornú pozornosť upriamila na územie východného Slovenska, dovtedy iba skromne prebádané v zmienených obdobiach praveku. Od prvých semestrov štúdia až podnes Ťa poznám ako osobu náročnú na seba, ktorá s veľkou pokorou pristupuje ku každému svojmu profesijnému počinu.

Po absolvovaní internej aspirantúry na svojom vedeckom pracovisku – Archeologickom ústave SAV – si v roku 1985 získala vedeckú hodnosť kandidát vied (CSc.) vo vednom odbore archeológia. Podstatný výťah z dizertačnej práce – Problematika osídlenia východného Slovenska v dobe halštatskej – si publikovala v časopise Slovenská archeológia (35, 1987, 107–164).

Diapazón Tvojho vedeckého zamerania a odborného pôsobenia je značne široký. Od skúmania vývoja a štruktúry osídlenia na východnom Slovensku v praveku a včasnej dobe dejinnej (Besiedlung der Südostslowakei in der älteren Eisenzeit, Thraco-Dacia 3, 1982, 25–30; Osídlenie Spiša v dobe halštatskej. In: S. Czopek /red./: Ziemia polskie we wczesnej epoce żelaza i ich powiązania z innymi terenami. Rzeszów 1992, 133–138) sa posunul k sledovaniu prejavov etnokultúrnych kontaktov a vplyvu východoeurópskych nomádskych spoločenstiev na profiláciu kultúrneho prostredia severokarpatského priestoru (K problematice tzw. skýtskych nálezov z regiónu Spiša. In: J. Gancarski /red./: Epoka brązu i wczesna epoka żelaza w Karpatach polskich. Materiały z konferencji. Krosno 2003, 357–378; Fremdeinfluss auf die Kulturentwicklung des nördlichen Theissgebietes in der Hallstattzeit. In: B. Gediga /red./: Rola głównych centrów kulturowych w kształtowaniu oblicza kulturowego Europy Środkowej we wczesnych okresach epoki żelaza. Biskupin 2008, 41, 42; Príspevok k problematike kontaktov medzi západokarpatským a severopotiským prostredím v dobe halštatskej na podklade keramiky z Košickej kotliny. Zborník Slovenského národného múzea 107, Archeológia 23, 2013, 175–184; Misy s rytou výzdobou z doby halštatskej na východnom Slovensku. In: J. Čižmářová/N. Venclová/G. Březinová /ed./: Moravské křižovatky. Střední Podunají mezi pravěkem a historií. Brno, 2014, 81–89) až k súhrnnému spracovaniu problematiky kultúrno-historického vývoja severného Potisia v 1. tisícročí pred Kr. s dôrazom na postavenie a vývoj osídlenia východného Slovenska v staršej dobe železnej v stredoeurópskom historickom kontexte (Podiel popelnicových polí na formovaní kultúr staršej doby železnej na východnom Slovensku /súčasný stav poznania/. Východoslovenský pravek 5, 1998, 149–156; Einflüsse der Hallstattkultur in der Slowakei. In: E. Jerem/I.

Poroszlai /ed./: *Archaeology of the Bronze and Iron Age. Archaeolingua*. Budapest 1999, 157–166; Doba halštatská a doba laténska. In: L. Gačková /zost./: *Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek*. Michalovce 2004, 67–80; Súčasný stav poznania doby halštatskej na východnom Slovensku. *Východoslovenský pravek* 8, 2007, 141, 142).

Vyzdvihnúť sa žiada v slovenskej archeologickej spisbe Tvoja priekopnícka iniciatíva na poli počiatkov metalurgie železa (K počiatkom výroby a spracovávaní železa na východnom Slovensku. Študijné zvesti AÚ SAV 31, 1995, 9–21; Počiatky metalurgie železa na území Slovenského krasu. In: J. Labuda /ed./: *Montánna archeológia na Slovensku*. Banská Štiavnica 2005, 27–32) či farebných kovov v mladšom praveku na Slovensku (Zlato v pravekých a včasnohistorických kultúrach východného Slovenska. *Mineralia Slovaca* 31, 1999, 397, 398; v spoluautorstve s L. Mihókom: Working of bronze in the early iron age. In: *Východoslovenský pravek. Special Issue. Archaeometallurgy in the Central Europe*. Nitra 1999, 219–227), rovnako ako topografická práca o Košiciach (v spoluautorstve s M. Lamiovou-Schmiedlovou: *Archeologická topografia Košíc*. Košice 1991) a záslužná popularizácia archeologických pamiatok so zameraním na možnosti ich využitia v turistickom ruchu (Archeologická lokalita Zemplín – možnosti jej využitia v turistickom ruchu. In: *Archeologické pamiatky slovensko-poľského pohraničia v cestovnom ruchu*. Referáty z konferencie. Hanušovce nad Topľou 2007, 47–56).

Uskutočnila si celý rad terénnych aktivít, z tých rozsiahlejších spomeňme slovanské pohrebisko a halštatské sídlisko s výrobnými objektmi v Rade (1978–1979; Slovanské radové pohrebisko v Rade, okr. Trebišov. *Archeologické rozhledy* 24, 1982, 36–43; Stopy kovolejárskej činnosti na sídlisku v Rade. Študijné zvesti AÚ SAV 20, 1983, 27–57), polykultúrne výšinné sídlisko na Zádielskej planine (1983–1984), sídliská z doby halštatskej v Budkovciach (1988–1989), výšinné opevnené sídlisko z mladšej a neskorej doby bronzovej v Letanovciach (1991–1993; Výšinné hradisko na Kláštorisku-Čertovej sihoti v Letanovciach. *Slovenská archeológia*, 47, 1999, 129–152), osadu z mladšej až neskorej doby halštatskej so stopami po ťažbe a hutníckej činnosti v Čečejovciach (Sídlisko z neskorej doby halštatskej v Čečejovciach. *Slovenská archeológia* 42, 1994, 37–68) či unikátne a pre výskum doby halštatskej veľmi dôležité pohrebisko v Ždani (2007; Pohrebisko v Ždani v kontexte vývoja severného Potisia v dobe halštatskej. *Archaeologica Slovaca Monographiae. Studia XXIV*. Bratislava 2015), ktorých výsledky si publikovala, ako naznačuje tento stručný výpočet, v početných článkoch a štúdiách, tiež v zahraničných odborných časopisoch, či úspešne prezentovala na medzinárodných konferenciách a sympóziách.

V ostatnom čase sa doménou Tvojho odborného záujmu stala jedna z najvýznamnejších archeologických lokalít východného Slovenska – Zemplín, predovšetkým jeho keltsko-dácke osídlenie (v spoluautorstve s D. Čaplovičom: Najnovšie výsledky výskumu včasnodejinného a stredovekého osídlenia v Zemplíne. *Východoslovenský pravek* 3, 1991, 115–133; v spoluautorstve kol. autorov: *Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek*. Michalovce 2004; Kovolejársky objekt z neskorej doby laténskej v Zemplíne. *Pravěk Nová řada* 16, 2006, 393–404; Žiarové hroby zo Zemplína. *Východoslovenský pravek* 9, 2009, 25–45).

Veľa organizačného úsilia a odbornej aktivity si vložila do prípravy a úspešnej realizácie vedeckých konferencií a kolokvií uskutočňovaných Výskumným pracovným strediskom Archeologického ústavu SAV v Košiciach – medzinárodný seminár s pionierskou tematikou na Slovensku – *Archeometallurgia železa v oblasti Karpát* (Herľany 1994), 6. medzinárodná konferencia *Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku* (Košice 2005), X. konferencia *Popolnicové polia a doba halštatská* (Košice 2008), z ktorých referáty boli aj Tvojou zásluhou publikované v Študijných zvestiach AÚ SAV (1995), vo *Východoslovenskom praveku* (2005; 2010) a v zborníku referátov, ktorého si bola spolueditorkou. Z ďalších Tebou spoluorganizovaných vedeckých podujatí možno spomenúť i medzinárodnú konferenciu *Hradiská severného Potisia – Hradisko Zemplín* (Zemplín 2009) alebo *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit* (Košice 2014).

Záslužná je tiež Tvoja redaktorská činnosť – od roku 2003 si hlavnou redaktorkou časopisu *Východoslovenský pravek*; rovnako ako aj riadiaca a organizačná aktivita – v rokoch 2007–2015 si pôsobila ako predsedníčka Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV; a v neposlednom rade tiež Tvoja pedagogická činnosť na Katedre histórie Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

Hoc navonok sa javíš ako krehká, kto Ťa pozná, vie, že vnútri si silná žena hlbokých mravných zásad, vnímavá voči druhým. Svoju empatiu si si uchovala aj napriek strate veľmi drahej osoby, keď svoje srdce delíš medzi dve veľké lásky – Tvoje tri deti a Tvoje životné povolanie.

Drahá kolegyňa a priateľka, pri príležitosti Tvojho životného jubilea, ktorého si sa dožila 17. júla 2018, Ti spolu s priateľmi, kolegami a študentmi úprimne ďakujeme za všetko, čím si obohatila nielen našu

disciplínu archeológiu a Výskumné pracovné stredisko AÚ SAV v Košiciach, ale každého jedného z nás, ktorí sme mali to šťastie, že naše cesty sa na kratší čas skrížili, či dokonca dlhší čas bežali spolu.

Prajem si, milá Elenka, aby sme ešte nie krátko mohli, keď nie bežať, tak kráčať po našej „stezke“ na poli archeológie svorne ďalej.

Jozef Bujna

MILÁ ELENKA,

dožívaš sa životného jubilea, pri ktorom Ťa ja a Tvoji priatelia a kolegovia chceme pozdraviť a zapriať Ti do ďalších rokov zdravie, pohodu, veľa radosti, úspechov a neutíchajúcu aktivitu.

Keďže už skoro polstoročie chodíme po tom istom chodníku, rada by som túto príležitosť využila aj na to, aby som si zaspomínala na naše spoločné zážitky.

Stretli sme sa v roku 1972, keď si po ukončení štúdia prehistórie a klasickej archeológie na vtedajšej Univerzite J. E. Purkyně (dnešnej Masarykovej univerzite) v Brne nastúpila do Výskumného pracovného strediska Archeologického ústavu SAV v Košiciach (dnes Oddelenie pre výskum východného Slovenska).

Narodila si sa 17. júla 1948 v Piešťanoch na západnom Slovensku ako Elena Človečková. Detstvo si strávila v Sučanoch – uprostred našej krajiny – ale keď ste sa v roku 1961 presťahovali do Spišskej Novej Vsi, kde si aj maturovala, stala si sa „východniarkou“. No a ten východ Ti už zostal. Tu si sa stala pani Mirošayovou a založila si rodinu, v ktorej ste vychovali tri dobré a úspešné deti, ba dočkali ste sa aj vnúčat.

V Tvojej bohatej výskumnej činnosti si sa sústredila predovšetkým na najmenej prebádané obdobie nášho praveku – dobu halštatskú, no „zabúrila“ si aj do doby bronzovej a laténskej. Často citovaný výrok pána profesora V. Budinského-Kričku, že keď nevieš nejaký črep zaradiť, isto bude halštatský, sa Ti podarilo poopraviť – už vieš, ktoré fragmenty sú z tohto obdobia. Svedčí o tom Tvoja publikačná činnosť, ktorú si nedávno obohatila monografiou o pohrebisku v Ždani.

Spomínam si aj na naše spoločné nespočetné cesty do Nitry, mali ten klad, že nám dali priestor na rozhovory, na ktoré by ináč nebol býval čas. Kolegovia pôsobiaci v Nitre vždy nariekali, keď museli prísť do Košíc, a neradi počuli, že v protismere je tá cesta presne taká istá dlhá.

Boli však aj dlhšie cesty, ktoré vedeli byť prínosné – pre Teba napríklad tá do Hallstattu. Nedá sa zabudnúť ani na dobrodružnú výpravu na sympóziu o Dákoch do Bukurešti v roku 1981, ako ani na ďalšie kongresy, konferencie, zjazdy či stretnutia východoslovenských archeológov, ktoré sme spolu iniciovali a organizovali. S Tebou sa dobre pracovalo, vždy si bola zodpovedná a spoľahlivá, ale aj tvorivá a ochotná pomôcť. Často spomínam i na našu spoločnú prípravu Archeologickej topografie Košíc.

Rada počúvam od Tvojich poslucháčov z Filozofickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika, ako sa tešili na Tvoje prednášky. Vieš pútavo hovoriť aj o veciach, ktoré sa zdajú byť suchopárne. Je to aj vďaka Tvojim všestranným kultúrnym záujmom, ktoré v dnešnom pretechnizovanom svete už mnohým chýbajú.

Vyššie desaťročie si bola vedúcou košického pracoviska a snažila si sa utužovať vzťahy aj s inými inštitúciami, v ktorých pôsobia archeológovia, prevzala si redigovanie periodika Východoslovenský pravek. Dôkazom ocenenia Tvojej práce aj širším okruhom kolegov sa stalo Tvoje zvolenie za predsedníčku Slovenskej archeologickej spoločnosti – a bola si v tejto funkcii prvá z východného Slovenska.

Dúfam v mene svojom aj v mene všetkých kolegov, že budeš ešte dlho pokračovať vo vedeckej práci – na radosť svoju, Tvojej rodiny, aj nás všetkých!

Mnogaja ljeta, blagaja ljeta!

Mária Lamiová-Schmiedlová

HONOREE PHDR. ELENA MIROŠŠAYOVÁ, CSC.

DEAR HONOREE,

You started to fulfill your dream about your career at the Faculty of Arts of the Masaryk University (the then University of J. E. Purkyně) in Brno, where you completed the studies of prehistory and classical archaeology in 1972. It was there, at the Department of Prehistory, where I met you – Miss Človiečková – for the first time. Our journeys together with another schoolmate Janka Dekanová-Hečková continued not only during the five years of study but also later in the Institute of Archaeology of SAS. I was – and actually I still am – lucky to share joys and problems of our not only professional lives with two precious and charming women, colleagues and friends.

In 1972 you started to work at the Research Centre of the Institute of Archaeology of SAS in Košice (Department for Research of Eastern Slovakia today) and your whole career is closely connected with this institution. You spent eleven years (1994–2005) intensely managing and developing this department as its manager.

You defended your doctoral thesis on the topic of Development of the Lusatian culture in northern Slovakia in the Early Iron Age at your *alma mater* in 1976 (with the degree of PhDr.). As this work suggested, since the beginning of your professional journey you focused on the topic of the Late and Final Bronze Age – the Hallstatt period in particular – although you often “strayed” to the La Tène period, to the Celts. It was your interest in them that had led you to the study of archaeology (Mladšia doba železná – laténska. In: L. Gačková /zost./: Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek. Michalovce 2004, 74–80; as a co-author with B. Tomášovou: Povodie Torysy a Tople v dobe laténskej. In: J. Gancarski /red./: Okres lateński i rzymski w Karpatach polskich. Materiały z konferencji. Krosno 2004, 181–196; Keltské žiarové hroby z Košíc-Krásnej. In: G. Brezinová/V. Varsik /ed./: Archeológia na prahu histórie. K životnému jubileu Karola Pietu. Nitra 2012, 349–362).

And it was not easy to focus your professional attention on the territory of Eastern Slovakia, previously only rarely studied in the above mentioned periods of prehistory. Since the first semesters of your study until today I have known you as a person demanding to herself, approaching to each of her professional activities with great respect.

After the internal postdoctoral study at your scientific workplace – the Institute of Archaeology of SAS – you acquired the degree of Candidate of Science (CSc.) in the field of archaeology. You published a considerable part of your dissertation – The topic of settlement of Eastern Slovakia in the Hallstatt period – in the Slovenská archeológia journal (35, 1987, 107–164).

The range of your scientific and professional work is rather wide. It moved from the study of development of settlement structure in Eastern Slovakia in prehistory and early history (Besiedlung der Südostslowakei in der älteren Eisenzeit, Thraco-Dacica 3, 1982, 25–30; Osídlenie Spiša v dobe halštatskej. In: S. Czopek /ed./: Ziemia polskie we wczesnej epoce żelaza i ich powiązania z innymi terenami. Rzeszów 1992, 133–138) to the study of expressions of ethnocultural contacts and influence of Eastern European nomadic societies on the creation of the cultural environment of the Northern Carpathian region (K problematike tzv. skýtskych nálezov z regiónu Spiša. In: J. Gancarski /red./: Epoka brązu i wczesna epoka żelaza w Karpatach polskich. Materiały z konferencji. Krosno 2003, 357–378; Fremdeinfluss auf die Kulturentwicklung des nördlichen Theissgebietes in der Hallstattzeit. In: Rola głównych centrów kulturowych w kształtowaniu oblicza kulturowego Europy Środkowej we wczesnych okresach epoki żelaza. Biskupin, 2008, 41, 42; Príspevok k problematike kontaktov medzi západokarpatským a severopotiským prostredím v dobe halštatskej na podklade keramiky z Košickej kotliny. Zborník Slovenského národného múzea 107, Archeológia 23, 2013, 175–184; Misy s rytou výzdobou z doby halštatskej na východnom Slovensku. In: J. Čižmářová/N. Venclová/G. Brezinová /ed./: Moravské křižovatky. Střední Podunají mezi pravěkem a historií. Brno, 2014, 81–89) to the summarizing processing of the topic of the cultural-historical development in the Northern Tisza region in the 1st millennium BC with emphasis on the status and development of Eastern Slovakia's settlement in the Early Iron Age in the Central European historical context (Podiel populnicových polí na formovaní kultúr staršej doby železnej na východnom Slovensku /súčasný stav poznania/. Východoslovenský pravek 5, 1998, 149–156; Einflüsse der Hallstattkultur in der Slowakei. In: Archaeology of the Bronze and Iron Age. Archaeolingua. Budapest 1999, 157–166; Doba halštatská a doba laténska. In: L. Gačková /zost./: Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek. Michalovce 2004, 67–80; Súčasný stav poznania doby halštatskej na východnom Slovensku. Východoslovenský pravek 8, 2007, 141, 142).

Your pioneering initiative in the Slovak archaeological literature dealing with the beginnings of metallurgy of iron (K počiatkom výroby a spracovávaní železa na východnom Slovensku. Študijné zvesti AÚ SAV 31, 1995, 9–21; Počiatky metalurgie železa na území Slovenského krasu. In: J. Labuda /ed./: Montánna archeológia na Slovensku. Banská Štiavnica 2005, 27–32) or non-ferrous metals in prehistory in Slovakia (Zlato v pravekých a včasnohistorických kultúrach východného Slovenska. Mineralia Slovaca 31, 1999, 397, 398; co-written with L. Mihók: Working of bronze in the early iron age. In: Východoslovenský pravek. Special Issue. Archaeometallurgy in Central Europe. Nitra 1999, 219–227), as well as the work on topography of Košice (co-written with M. Lamiová-Schmiedlová: Archeologická topografia Košíc. Košice 1991) should be praised as well as the creditable popularization of monuments with focus on their possible use in tourism (Archeologická lokalita Zemplín – možnosti jej využitia v turistickom ruchu. In: Archeologické pamiatky slovensko-poľského pohraničia v cestovnom ruchu. Referáty z konferencie. Hanušovce nad Topľou 2007, 47–56).

You have carried out lots of field activities. Among those extensive ones, we should mention the Slavic cemetery and the Hallstatt settlement with production features in Rad (1978–1979; Slovanské radové pohrebisko v Rade, okr. Trebišov. Archeologické rozhledy 24, 1982, 36–43; Stopy kovolejárskej činnosti na sídlisku v Rade. Študijné zvesti AÚ SAV 20, 1983, 27–57), the polycultural upland settlement on the Zádielska planina plain (1983–1984), settlements from the Hallstatt period in Budkovce (1988–1989), the fortified upland settlement from the Late/Final Hallstatt period with traces of exploitation and metallurgy in Čečeľovce (Sídlisko z neskorej doby halštatskej v Čečeľovciach. Slovenská archeológia 42, 1994, 37–68) or the unique and for the research of the Hallstatt period very important cemetery in Ždaňa (2007; Pohrebisko v Ždani v kontexte vývoja severného Potisia v dobe halštatskej. Archaeologica Slovaca Monographiae. Studia XXIV. Bratislava 2015), results of which you published – as suggested by this brief list – in numerous articles and studies, in foreign journals or successfully presented at international conferences and symposiums.

Zemplín as one of the most important archaeological sites in Eastern Slovakia mainly with its Celtic-Dacian settlement has become the domain of your professional interest (as a co-author with D. Čaplovič: Najnovšie výsledky výskumu včasnodedinného a stredovekého osídlenia v Zemplíne. Východoslovenský pravek 3, 1991, 115–133; in co-authorship: Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek. Michalovce 2004; Kovolejársky objekt z neskorej doby laténskej v Zemplíne. Pravek Nová řada 16, 2006, 393–404; Žiarové hroby zo Zemplína. Východoslovenský pravek 9, 2009, 25–45).

You put a lot of organizational and professional effort in preparation and successful organization of scientific conferences and colloquiums carried out by the Research Centre of the Institute of Archaeology of SAS in Košice – the international seminar with the pioneer topic in Slovakia – Archaeometallurgy of iron in the region of the Carpathians (Herľany 1994), 6th international conference The La Tène period in Bohemia, Moravia and Slovakia (Košice 2005), 10th conference Urnfields and the Hallstatt period (Košice 2008) and the papers from the conferences were – thanks to you – published in the Študijné zvesti AÚ SAV journal (1995), in the Východoslovenský pravek journal (2005; 2010) and in the proceedings which you co-edited. Among the scientific events co-organized by you, we should mention the international conference Hillforts of the Northern Tisza region – Hillfort of Zemplín (Zemplín 2009) or Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit (Košice 2014).

Your work as an editor – since 2003 you have been the editor-in-chief of the Východoslovenský pravek journal; managing and organizational activity – in 2007–2015 you were the chairperson of the Slovak Archaeological Society of SAS; as well as your pedagogical work at the Department of History of the Faculty of Arts of the Pavol Jozef Šafárik University in Košice are all praiseworthy.

Although you appear to be fragile on the outside, everyone who knows you knows that inside, you are a strong woman with deep moral principles, attentive to others. You have preserved your empathy despite the loss of a very dear person and you divide your heart between two great loves of yours – your three children and your professional calling.

Dear colleague and friend, On the occasion of your jubilee on 17th July 2018, together with friends, colleagues and students, I want to thank you for everything you have done to enrich not only our discipline of archaeology and the Research Centre of IA SAS in Košice but also each one of us who were lucky to share our life paths for a while or who could run together with you for a long time.

Dear Elenka, I wish we can walk – if not run – along our path in the field of archaeology together for not a short time.

Jozef Bujna

DEAR ELENKA,

You are celebrating your jubilee. On this occasion, your friends, colleagues and me want to greet you and wish you health, good times, a lot of joy, success and activity for the years to come. Since we have both been walking the same path for almost half a century, I would like to use this opportunity to recall our common experiences.

We met in 1972, when – after completing your studies of prehistory and classical archaeology at the then University of J. E. Purkyně (Masaryk University today) in Brno – you started to work at the Research Centre of the Institute of Archaeology of SAS in Košice (Department of Research of Eastern Slovakia today).

You were born on 17th July 1948 in Piešťany in Western Slovakia as Elena Človiečková. You spent your childhood in Sučany, in the centre of our country, but then you moved to Spišská Nová Ves in 1961, graduated from the secondary school there and became an “easterner”. And you have stayed here, in the east. Here, you became Mrs. Miroššayová and started a family. You have brought up three good and successful children and lived to see your grandchildren.

In your rich research activities, you focused mainly on the least studied period of our prehistory – the Hallstatt period, however, you also “strayed” into the Bronze Age and La Tène period. You managed to edit the often quoted statement of Professor V. Budinský-Krička saying that if you cannot classify a sherd, it must be from the Hallstatt period. Now you know which fragments come from that period. It is evidenced by your publications recently extended by your monograph on the burial ground in Ždaňa.

I recall our countless journeys to Nitra together. Their positive was that they provided space for conversations for which there would not be enough time otherwise. Our colleagues working in Nitra always complained when they had to come to Košice and did not like us saying that the journey in the opposite direction is just as long.

Nevertheless, there were long journeys which you benefited from – for instance the one to Hallstatt. I cannot forget the adventurous journey to the symposium on the Dacians in Bucharest in 1981 as well as other congresses, conferences, conventions or meetings of archaeologists from Eastern Slovakia initiated and organized by us. It was great to work with you, you have always been responsible and reliable as well as creative and helpful. I often think of our preparation of the Archaeological Topography of Košice.

I am always happy to hear your students from the Faculty of Arts of Pavol Jozef Šafárik University say how they enjoyed your lectures. When you talk about seemingly boring things, you can make them exciting. This is also thanks to your wide cultural interests which are so absent in the modern world full of technology.

For more than a decade you were the manager of the Department in Košice and tried to develop relationships with other institutions where archaeologists work. You took on editing of the *Východoslovenský pravek* journal. Your work was appreciated also by a wider circle of your colleagues and they elected you chairperson of the Slovak Archaeological Society – and you were the first from Eastern Slovakia in this position.

On my behalf and on the behalf of all our colleagues, I hope that you will continue with your scientific work for a long time – to make yourself, your family and all of us happy!

Mnogaja ljeta, blagaja ljeta!

Mária Lamiová-Schmiedlová

BIBLIOGRAFIA ELENY MIROŠŠAYOVEJ

KVALIFIKAČNÉ PRÁCE

1975

Miroššayová 1975 – E. Miroššayová: *Vývoj lužickej kultúry na severnom Slovensku v staršej dobe železnej*. Filozofická fakulta. Masarykova univerzita. Brno 1975.

1982

Miroššayová 1982 – E. Miroššayová: *Kultúry doby halštatskej na východnom Slovensku a ich vzťahy k susedným oblastiam*. Archeologický ústav SAV Nitra. Košice 1982.

MONOGRAFIE

1991

Lamiová-Schmiedlová/Miroššayová 1991 – M. Lamiová-Schmiedlová/E. Miroššayová: *Archeologická topografia Košice*. Košice 1991.

2015

Miroššayová 2015 – E. Miroššayová: *Pohrebisko v Ždani v kontexte vývoja severného Potisia v dobe halštatskej*. Archaeologica Slovaca Monographiae. Studia XXIV. Nitra 2015.

ZOSTAVOVATELSKÉ PRÁCE

1999

Miroššayová/Mihók 1999 – E. Miroššayová/L. Mihók: *Východoslovenský pravek. Special Issue. Archaeometallurgy in the Central Europe*. Nitra 1999.

2003

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová (red.): *Východoslovenský pravek 6*. Nitra 2003.

2005

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová (red.): *Východoslovenský pravek 7*. Nitra 2005.

2007

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová (red.): *Východoslovenský pravek 8*. Nitra 2007.

2009

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová (red.): *Východoslovenský pravek 9*. Nitra 2009.

2010

Furmánek/Miroššayová 2010 – V. Furmánek/E. Miroššayová (ed.): *Popolnicové polia a doba halštatská. Zborník referátov z X. medzinárodnej konferencie „Popolnicové polia a doba halštatská“*. Košice 16.–19. september 2008. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes XI. Nitra 2010.

2013

Miroššayová 2013 – E. Miroššayová (red.): *Východoslovenský pravek 10*. Nitra 2013.

2014

Miroššayová/Stegmann-Rajtár 2014 – E. Miroššayová/S. Stegmann-Rajtár (Hrsg.): *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit. Zusammenfassungen der Vorträge und Poster zur internationalen Tagung*. Nitra – Košice 2014.

2017

Miroššayová/Pare/Stegmann-Rajtár 2017 – E. Miroššayová/Ch. Pare/S. Stegmann-Rajtár (Hrsg.): *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit. Wirtschaft, Handel und Kommunikation in früheisenzeitlichen Gesellschaften zwischen Ostalpen und Westpannonien*. Archaeolingua 38. Budapest 2017.

2018

Miroššayová 2018 – E. Miroššayová (zost.): *Východoslovenský pravek* 11. Nitra 2018.

ŠTÚDIE, ČLÁNKY**1975**

Miroššayová 1975 – E. Miroššayová: Sídliisko zo staršej doby železnej v Stretávke. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1974, 1975*, 62.

1976

Miroššayová 1976 – E. Miroššayová: Lužické žiarové hroby zo Švábovíc. *Nové obzory* 18, 1976, 155–167.

1979

Miroššayová 1979 – E. Miroššayová: Výskum slovanského pohrebiska a halštatského osídlenia v Rade. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1978, 1979*, 174, 175.

Miroššayová 1979 – E. Miroššayová: Záchranný výskum halštatského sídliska v Stretávke, okr. Michalovce. *Archeologické rozhledy* 31, 1979, 121–143.

1980

Miroššayová 1980 – E. Miroššayová: Depot železných predmetov z Nižnej Myšle. *Slovenská archeológia* 28, 1980, 383–394.

Miroššayová 1980 – E. Miroššayová: Pokračovanie záchranného výskumu v Rade. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1979, 1980*, 142, 143.

Miroššayová 1980 – E. Miroššayová: Praveké nálezy z Kazimíra. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1979, 1980*, 143.

Lamiová-Schmiedlová/Miroššayová 1980 – M. Lamiová-Schmiedlová/E. Miroššayová: Praveké, včasnodedinné a stredoveké nálezy z Čeloviec. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1979, 1980*, 132, 133.

1981

Miroššayová 1981 – E. Miroššayová: Záchranný výskum eneolitckej mohyly v Zbudzi. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1980, 1981*, 175–177.

1982

Miroššayová 1982 – E. Miroššayová: Besiedlung der Südostslowakei in der älteren Eisenzeit. *Thraco-Dacica* 3, 1982, 25–30.

Miroššayová 1982 – E. Miroššayová: Slovanské radové pohrebisko v Rade, okr. Trebišov. *Archeologické rozhledy*, 1982, 24, 36–43.

1983

Miroššayová 1983 – E. Miroššayová: Bronzové predmety z Ardova. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1982, 1983*, 164, 165.

Miroššayová 1983 – E. Miroššayová: Stopy kovolejárskej činnosti na sídlisku v Rade. *Študijné zvesti AÚ SAV* 20, 1983, 125–132.

Miroššayová 1983 – E. Miroššayová: Zisťovací výskum v Hrabušiciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1982, 1983*, 165, 166.

Miroššayová/Javorský 1983 – E. Miroššayová/F. Javorský: Pokračovanie záchranného výskumu výšinej osady vo Vítkovciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1982, 1983*, 166, 167.

Lamiová-Schmiedlová/Miroššayová 1983 – M. Lamiová-Schmiedlová/E. Miroššayová: Zem plná pokladov. *Krásy Slovenska* 60, 1983, 10–13.

1984

Miroššayová 1984 – E. Miroššayová: Südliche Kultureinflüsse auf die Ostslowakei in der Hallstattzeit. In: *Rapports, Co-rapports Communications Tchecoslovaques pour le Ve Congrès de l'Association Internationale d'Etudes du Sud-Est Européen*. Prague 1984, 21–36.

Miroššayová 1984 – E. Miroššayová: Výskum a prieskum mikroregiónu Zádielska dolina. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1983, 1984*, 153, 154.

Miroššayová/Javorský 1984 – E. Miroššayová/F. Javorský: Pokračovanie výskumu na Turni vo Vítkovciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1983, 1984*, 155, 156.

1985

Miroššayová 1985 – E. Miroššayová: Výskum a prieskum v Zádielskych Dvorníkoch. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1984, 1985*, 158–160.

1986

Miroššayová 1986 – E. Miroššayová: Galštatskoe zaselenije jugo-vostočnoj Slovákii i ego otnošenje k smežnym oblastam. In: B. Chropovský (Hrsg.): *Urzeitliche und frühhistorische Besiedlung der Ostslowakei in Bezug zu den Nachbargebieten*. Nitra 1986, 23–57.

Miroššayová/Javorský 1986 – E. Miroššayová/F. Javorský: Ojedinelý nález laténskej bronzovej spony z Vítkoviec. *Archeologické rozhledy* 38, 1986, 663–665.

Miroššayová/Javorský 1986 – E. Miroššayová/F. Javorský: Pokračovanie výskumu na lokalite Vítkovce-Tureň. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1985, 1986*, 157, 158.

Miroššayová/Javorský 1986 – E. Miroššayová/F. Javorský: Záchranný výskum na lokalite pod Zelenou horou pri Hrabušiciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1985, 1986*, 159–161.

1987

Miroššayová 1987 – E. Miroššayová: Problematika osídlenia východného Slovenska v dobe halštatskej. *Slovenská archeológia* 35, 1987, 107–164.

Budinský-Krička/Miroššayová 1987 – V. Budinský-Krička/E. Miroššayová: Laténsky sídliskový objekt z Veľkého Šariša-Kanáša. *Študijné zvesti AÚ SAV* 23, 1987, 41–52.

1990

Béres a i. 1990 – J. Béres/L. Kaminská/P. Mačala/E. Miroššayová: Prieskum na melioračných stavbách v okrese Trebišov. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1988, 1990*, 33–35.

1991

Miroššayová 1991 – E. Miroššayová: Pokračovanie záchranného výskumu sídliska v Budkovciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1989, 1991*, 66–67.

Miroššayová a i. 1991 – E. Miroššayová/F. Javorský/L. Mihok/A. Holý: Metalurgická činnosť na lokalite Pod Zelenou horou v Hrabušiciach. *Nové obzory* 32, 1991, 71–97.

Čaplovič/Miroššayová 1991 – D. Čaplovič/E. Miroššayová: Najnovšie výsledky výskumu včasnodejinného a stredovekého osídlenia v Zemplíne. *Východoslovenský pravek* 3, 1991, 115–133.

1992

Miroššayová 1992 – E. Miroššayová: Bronzové náramky zo Zádielskych Dvorníkov, časť Zádiel. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1990, 1992*, 74, 75.

Miroššayová 1992 – E. Miroššayová: Nález stredovekého objektu v Hrhove. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1990, 1992*, 75.

Miroššayová 1992 – E. Miroššayová: Osídlenie Spiša v dobe halštatskej. In: S. Czopek (red.): *Ziemie polskie we wczesnej epoce zelaza i ich powiazania z innymi terenami*. Rzeszów 1992, 133–138.

Miroššayová 1992 – E. Miroššayová: Výsledky výskumu na Čertovej sihoti a Kláštorisku v Letanovciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1991, 1992*, 77–78.

Miroššayová 1992 – E. Miroššayová: Záchranný výskum v Geči. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1991, 1992*, 79–81, 156, 157.

Miroššayová 1992 – E. Miroššayová: Zisťovací výskum systému opevnenia na Kláštorisku v Letanovciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1990, 1992*, 76.

Budinský-Krička/Miroššayová 1992 – V. Budinský-Krička/E. Miroššayová: Lysá stráž – sídlisko z neskorej doby bronzovej a halštatskej (pokus o chronologické a kultúrne poučenie). *Slovenská archeológia* 40, 1992, 47–76.

1993

Miroššayová 1993 – E. Miroššayová: Pokračovanie výskumu na Čertovej Sihoti. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1992, 1993*, 95, 96.

Miroššayová 1993 – E. Miroššayová: Sklenené koráliky z Radu, okr. Trebišov. *Východoslovenský pravek* 4, 1993, 93, 94.

1994

Miroššayová 1994 – E. Miroššayová: Sídlisko z neskorej doby halštatskej v Čečejovciach. *Slovenská archeológia* 24, 1994, 37–68.

Miroššayová/Javorský 1994 – E. Miroššayová/F. Javorský: Vítkovce – opevnená osada z neskorej doby bronzovej. *Pamiatky a múzeá* 4, 1994, 25–27.

1995

Miroššayová 1995 – E. Miroššayová: K počiatkom výroby a spracovávaní železa na východnom Slovensku. *Študijné zvesti AÚ SAV* 31, 1995, 9–21.

Miroššayová 1995 – E. Miroššayová: Protohistoric iron production in Spiš. *Metallography '95. Proceedings of the 9th Symposium on Metallography. Tatranská Lomnica – Stará Lesná 26–28 April 1995*. Košice 1995, 540, 541.

Miroššayová 1995 – E. Miroššayová: Stopy metalurgickej činnosti v Kysaku. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1993, 1995*, 96.

1996

Miroššayová 1996 – E. Miroššayová: Neolitické sídlisko v Kalši. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1994, 1996*, 131, 132.

Béreš/Miroššayová/Olexa 1996 – J. Béreš/E. Miroššayová/L. Olexa: Záchrané výskumy na trase výstavby plynovodu v Ižkovciach. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1994, 1996*, 35–37.

1997

Miroššayová 1997 – E. Miroššayová: Ižkovce II. Poloha – Predná hora II. In: M. Ruttkay (zost.): *Archeológia na trase plynovodu (1993–1995)*. Nitra – Bratislava 1997, 13–18.

Miroššayová 1997 – E. Miroššayová: Ižkovce III. Poloha – Brody. In: M. Ruttkay (zost.): *Archeológia na trase plynovodu (1993–1995)*. Nitra – Bratislava 1997, 19–26.

Miroššayová 1997 – E. Miroššayová: Poklad bronzových predmetov z Košických Olšian. *Pamiatky a múzeá* 46/3, 1997, 66.

1998

Miroššayová 1998 – E. Miroššayová: Hromadný nález bronzových predmetov z Košických Olšian. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1996, 1998*, 118.

Miroššayová 1998 – E. Miroššayová: Podiel popolnicových polí na formovaní kultúr staršej doby železnej na východnom Slovensku (súčasný stav poznania). *Východoslovenský pravek* 5, 1998, 149–156.

Miroššayová/Béreš 1998 – E. Miroššayová/J. Béreš: Prínos Jaroslava Vizdala k poznaniu mladšieho praveku a včasnohistorického obdobia. *Východoslovenský pravek* 5, 1998, 9–12.

1999

Miroššayová 1998–1999 – E. Miroššayová: Der Hortfund von Košické Olšany, Slowakei. In: A. Krenn-Leeb/J.-W. Neugebauer (Hrsg.): *Depotfunde der Bronzezeit im mittleren Donauraum*. Archäologie Österreichs 9–10. Wien 1998/1999, 122–129.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Depot bronzových predmetov z Košických Olšian, okr. Košice-okolie. *Archeologické rozhledy* 51, 1999, 140–143.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Einflüsse der Hallstattkultur in der Slowakei. In: E. Jerem/I. Poroszlai (ed.): *Archaeology of the Bronze and Iron Age. Experimental Archaeology. Environmental Archaeology. Archaeological Parks*. Archaeolingua. Budapest 1999, 157–166.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Nové nálezy v okolí Zbojníckej jaskyne pri Silickej Jablonici. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1997, 1999*, 117, 118.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Nález železných trosiek v katastri Radatic. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1997, 1999*, 119, 120.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Praveké osídlenie na Kláštorisku a Čertovej síhote v Slovenskom raji. *Z minulosti Spiša* 3–4, 1995–1996, 1999, 3–14.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Výšinné hradisko na Kláštorisku-Čertovej síhote v Letanovciach. *Slovenská archeológia* 47, 1999, 129–152.

Miroššayová 1999 – E. Miroššayová: Zlato v pravekých a včasnohistorických kultúrach východného Slovenska. *Mineralia Slovaca* 31, 1999, 397–398.

Miroššayová/Mihók 1999 – E. Miroššayová/L. Mihók: Working of bronze in the early iron age. In: *Východoslovenský pravek. Special Issue. Archaeometallurgy in the Central Europe*. Nitra 1999, 219–227.

Miroššayová/Šarudyová 1999 – E. Miroššayová/M. Šarudyová: Hromadný nález bronzových predmetov z Huncoviec. *Študijné zvesti AÚ SAV* 33, 1999, 155–160.

2000

Miroššayová 2000 – E. Miroššayová: Nové nálezy z Obišoviec. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1999, 2000*, 87, 88.

Miroššayová/Olexa 2000 – E. Miroššayová/L. Olexa: Sídliskový objekt zo Svinice. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1999, 2000*, 88, 89.

Mihok/Miroššayová/Kotigoroško 2000 – L. Mihok/E. Miroššayová/V. G. Kotigoroško: Slag pit furnaces for iron smelting in the Central Carpathian region. In: H. Friesinger/K. Pieta/J. Rajtár (Hrsg.): *Metallgewinnung und- Verarbeitung in der Antike (Schwerpunkt Eisen)*. Nitra 2000, 73–82.

2001

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: Bronzová sekera z Jablonova nad Turnou. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2000, 2001*, 152.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: Ojedinelá forma bronzového závesku z Veľkého Šariša. *Carpatica* 13, 2001, 84–90.

Miroššayová/Mihok/Briančin 2001 – E. Miroššayová/L. Mihok/J. Briančin: Bronze Jewellery with High Tin Content from the Bronze Age. *Acta Metallurgica Slovaca* 7, 2001, 349–351.

Miroššayová/Tomášová 2001 – E. Miroššayová/B. Tomášová: Hromadný nález bronzových predmetov z Veľkého Šariša. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2000, 2001*, 154, 155.

Miroššayová/Tomášová 2001 – E. Miroššayová/B. Tomášová: Záchranný výskum na diaľničnom privádzaní v Prešove-Západ. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2000, 2001*, 153, 154.

Longauerová a i. 2001 – M. Longauerová/S. Longauer/E. Miroššayová/P. Brutovský: Structural analysis of cast bronze artefacts from Košické Olšany, Slovakia. *Acta Metallurgica Slovaca* 7, 2001, 253–267.

2002

Miroššayová 2002 – E. Miroššayová: Koráliky z neskorej doby halštatskej. In: D. Staššíková-Štukovská (zost.): *História skla 2001. Zborník príspevkov z 1. kolokvia o historickom skle na území Slovenska Nitra 6. 6. 2001*. Nitra 2002, 21, 22.

Horváthová/Miroššayová 2002 – E. Horváthová/E. Miroššayová: Nové nálezy z katastra obce Zemplín. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2001, 2002*, 65–67.

Mihok a i. 2002 – L. Mihok/A. Pribulová/E. Miroššayová/V. Kotigoroško: Slag pit shaft furnaces in Slovakia and Transcarpathian Ukraine. *Carpatica* 15, 2002, 217–230.

2003

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: K problematike tzv. skýtskych nálezov z regiónu Spiša. In: J. Gancarski (red.): *Epoka brazu i wczesna epoka zelaza w Karpatach polskich. Materiały z konferencji*. Krosno 2003, 357, 378.

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: Sídľiskový objekt z eneolitu a staršej doby železnej z Ižkoviec. *Východoslovenský pravek* 6, 2003, 145–160.

Miroššayová/Novák 2003 – E. Miroššayová/M. Novák: Pokračovanie záchranného výskumu a prieskumu na stavbe prvej etapy plynovodu Zemplín. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2002, 2003*, 97, 98.

2004

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: Doba halštatská a doba laténska. In: L. Gačková /zost./: *Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek*. Michalovce 2004, 473, 515–522.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: Mladšia doba železná – laténska. In: L. Gačková /zost./: *Archeologické dedičstvo Zemplína. Pravek až včasný stredovek*. Michalovce 2004, 74–80.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: Nálezy z doby halštatskej vo východnej časti Slovenského krasu. In: *Popelníková pole a doba halštatská. Príspevky z VIII. konferencie, České Budějovice 22.–24. 9. 2004*. České Budějovice 2004, 351–364.

Miroššayová/Longauerová/Briančin 2004 – E. Miroššayová/M. Longauerová/J. Briančin: Material analysis of the spear from Zlatník (Eastern Slovakia). *Acta Metallurgica Slovaca* 10, 2004, 682–685.

2005

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Nálezy keramiky s perforovanými okrajmi z východného Slovenska. In: S. Czopek/J. Podgórska-Czopek (red.): *Problemy kultury wysoczej*. Rzeszów 2005, 195–204.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Počiatky metalurgie železa na území Slovenského krasu. In: J. Labuda (ed.): *Montánna archeológia na Slovensku*. Banská Štiavnica 2005, 27–32.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Sídľiskový objekt z doby halštatskej z Prešova. *Východoslovenský pravek* 7, 2005, 47–56.

Miroššayová/Karabinoš 2005 – E. Miroššayová/A. Karabinoš: Kláštor augustiniánov vo Veľkom Šariši. *Pamiatky a múzeá* 2, 2005, 18–24.

Gancarski a i. 2005 – J. Gancarski/M. Kotorová-Jenčová/E. Miroššayová/A. Muzyczuk/M. Pawlowska: Odborný podklad pre dokumentárny film *Cesty minulosti*, vytvorený v rámci projektu Phare CBC *Cesty minulosti – cesty súčasnosti*. In: M. Kotorová-Jenčová (zost.): *Experimentálna archeológia a popularizácia archeologického bádania v múzejnej a školskej praxi. Referáty z konferencie*. Hanušovce nad Topľou 2005, 293–306.

2006

Miroššayová 2006 – E. Miroššayová: Kovolejarský objekt z neskorej doby laténskej v Zemplíne. *Pravěk Nová řada* 16, 2006, 393–404.

Miroššayová 2006 – E. Miroššayová: Príspevok k problematike výskytu keramiky s perforovanými okrajmi v severnom Potísi. In: R. Sedláček/J. Sigl/S. Vencel (red.): *Vita Archaeologica. Sborník Vita Vokolka*. Hradec Králové 2006, 191–202.

Miroššayová/Terray 2006 – E. Miroššayová/M. Terray: Nové nálezy z východnej časti Slovenského krasu. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2004, 2006*, 147, 148.

2007

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová: Archeologická lokalita Zemplín – možnosti jej využitia v turistickom ruchu. In: M. Kotorová-Jenčová (zost.): *Archeologické pamiatky slovensko-poľského pohraničia v cestovnom ruchu. Referáty z konferencie. Hanušovce nad Topľou 2007*, 47–56.

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová: Príspevok k nálezom z doby halštatskej v jaskyniach Slovenského krasu. *Východoslovenský pravek* 8, 2007, 33–58.

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová: Súčasný stav poznania doby halštatskej na východnom Slovensku. *Východoslovenský pravek* 8, 2007, 141, 142.

Bielich/Miroššayová 2007 – M. Bielich/E. Miroššayová: Prieskum povodia Kaňapy počas výstavby kanalizačnej sústavy medzi obcami Komárovce, Buzica a Vyšný Lánec. *Východoslovenský pravek* 8, 2007, 97–104.

Hrehal/Miroššayová 2007 – R. Hrehal/E. Miroššayová: Výsledky záchranného výskumu v Košiciach-Krásnej. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2005, 2007*, 90, 91.

2008

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Fremdeinfluss auf die Kulturentwicklung des nördlichen Theissgebietes in der Hallstattzeit. In: B. Gediga (red.): *Rola głównych centrów kulturowych w kształtowaniu oblicza kulturowego Europy Środkowej we wczesnych okresach epoki żelaza*. Biskupin 23.–25. 06. 2008. Biskupin 2008, 41, 42.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Kelti na východe – hradisko Zemplín. *Historická revue* 19/9, 2008, 30–34.

Miroššayová/Olexa 2008 – E. Miroššayová/L. Olexa: Pokračovanie záchranného výskumu v Ždani. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2006, 2008*, 113, 114.

2009

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Hradisko, Zemplín. In: V. Turčan (zost.): *Kultúrne krásy Slovenska*. Archeologické pamiatky. Bratislava 2009, 120–125.

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Príspevok k interpretácii kruhovej stavby z Budkoviec. In: *Vzajemoviazky kultur epoch bronzы i ranňogo zaliza na terytoriji Centralnoj ta Schidnoj Evropy*. Zbirka naukovych prac na pošanu Larysy Ivanivny Krušelňnyckoj. Kijiv – Lviv 2009, 166–173.

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Žiarové hroby zo Zemplína. *Východoslovenský pravek* 9, 2009, 25–45.

Miroššayová/Olexa 2009 – E. Miroššayová/L. Olexa: Sklené koráliky z doby halštatskej na východnom Slovensku. *Štúdiálne zvesti AÚ SAV* 45, 2009, 99–103.

Miroššayová/Olexa 2009 – E. Miroššayová/L. Olexa: Výsledky výskumu pohrebiska v Ždani. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2007, 2009*, 148, 149.

Benediková/Březinová/Miroššayová 2009 – L. Benediková/G. Březinová/E. Miroššayová: Sídľiskové nálezy z Radu. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2007, 2009*, 41–43.

Luštiková/Miroššayová 2009 – L. Luštiková/E. Miroššayová: Príspevok k osídleniu polohy Hradisko v Zemplíne. *Východoslovenský pravek* 9, 2009, 159–168.

Tirpák/Miroššayová/Béres 2009 – J. Tirpák/E. Miroššayová/J. Béres: Geofyzikálne merania v Zemplíne na polohách Hradisko a Župný dom. *Východoslovenský pravek* 9, 2009, 181–185.

2010

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: Influence of foreign environment on the cultural development of the Upper Tisza region in the Hallstatt period. In: B. Gediga/W. Piotrowski (red.): *Rola głównych centrów kulturowych w kształtowaniu oblicza kulturowego Europy Środkowej we wczesnych okresach epoki żelaza*. Biskupin – Wrocław 2010, 175–186.

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: Kontakty medzi severným Potísim a územím juhovýchodného Poľska. In: J. Gancarski (red.): *Transkarpacie kontakty kulturowe. W epoce kamienia, brazu i wczesnej epoce zelaza*. Krosno 2010, 513–527.

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: Výsledky výskumu žiarového pohrebiska v Ždani (predbežná správa). In: V. Furmánec/E. Miroššayová (ed.): *Popolnicové polia a doba halštatská*. Zborník referátov z X. medzinárodnej konferencie „Popolnicové polia a doba halštatská“. Košice 16.–19. september 2008. Archaeologica Slovaca Monographiae. Communicationes XI. Nitra 2010, 239–248.

2011

Miroššayová 2011 – E. Miroššayová: Pokračovanie systematického výskumu pohrebiska v Ždani. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2008, 2011*, 192, 193.

Miroššayová 2011 – E. Miroššayová: Územie dnešných Košíc v období od 8. storočia pred Kr. po prelom letopočtu. In: Š. Šutaj (ed.): *Košice a dejiny – dejiny Košíc*. Košice 2011, 30–34.

2012

Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: Keltské žiarové hroby z Košíc-Krásnej. In: G. Březinová/V. Varsík (ed.): *Archeológia na prahu histórie. K životnému jubileu Karola Pietu*. Nitra 2012, 349–362.

Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: Zemplínske hradisko. In: V. Turčan (zost.): *Veľkomoravské hradiská*. Bratislava 2012, 112–115.

Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: Žiarový hrob s bohatou výbavou zo Ždane. In: W. Blajer (red.): *Peregrinationes archaeologicae in Asia et Europa Joanni Chochorowski dedicatae*. Kraków 2012, 251–253.

2013

Miroššayová 2013 – E. Miroššayová: Osídlenie Košíc v praveku a včasnej dobe dejinnej. *Historická revue. Špeciál* 2013, 6–10.

Miroššayová 2013 – E. Miroššayová: Príspevok k problematike kontaktov medzi západokarpatským a severopotýskym prostredím v dobe halštatskej na podklade keramiky z Košickej kotliny. *Zborník Slovenského národného múzea* 107. *Archeológia* 23, 2013, 175–184.

Chovanec/Miroššayová 2013 – J. Chovanec/E. Miroššayová: Žiarový hrob z Veľkého Horeša *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 2009, 2013*, 89, 90.

2014

Miroššayová 2014 – E. Miroššayová: Eastern Slovakia in the Hallstatt Period. In: E. Miroššayová/S. Stegmann-Rajtár (Hrsg.): *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit. Zusammenfassungen der Vorträge und Poster zur internationalen Tagung*. Nitra – Košice 2014, 8.

Miroššayová 2014 – E. Miroššayová: Misy s rytou výzdobou z doby halštatskej na východnom Slovensku. In: J. Čizmarová/N. Venclová/G. Březinová (ed.): *Moravské křižovatky. Střední Podunají mezi pravěkem a historií*. Brno 2014, 81–89.

Miroššayová 2014 – E. Miroššayová: Noc výskumníkov a popularizácia archeológie. In: M. Kotorová-Jenčová (zost.): *Experimentálna archeológia, činnosť archeoparkov a popularizácia archeológie. Zborník referátov z medzinárodnej odbornej konferencie*. Hanušovce nad Topľou 2014, 49–53.

Miroššayová/Tomášová 2014 – E. Miroššayová/B. Tomášová: Povodie Torysy a Tople v dobe laténskej. In: J. Gancarski (red.): *Okres latenski i rzymski w Karpatach polski. Materiały z konferencji*. Krosno 2004, 181–196.

Benediková/Miroššayová 2014 – L. Benediková/E. Miroššayová: The Early Iron Age iron socketed axes from Slovakia. Zusammenfassungen der Poster. In: E. Miroššayová/S. Stegmann-Rajtár (Hrsg.): *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit. Zusammenfassungen der Vorträge und Poster zur internationalen Tagung*. Nitra – Košice 2014, 27.

Gáčková/Miroššayová/Šimčík 2014 – L. Gáčková/E. Miroššayová/P. Šimčík: Nové nálezy k problematike doby halštatskej z Košickej kotliny *Zborník Slovenského národného múzea* 108. *Archeológia* 24, 2014, 83–93.

2016

Miroššayová 2016 – E. Miroššayová: Profilácia kultúrneho vývoja Košickej kotliny v dobe halštatskej. In: *Doba popelnicových polí a doba halštatská. XIV. mezinárodní konference. Abstrakty*. Praha 2016, 15.

Illášová a i. 2016 – L. Illášová/J. Štubňa/L. Benediková/S. Stegmann-Rajtár/E. Miroššayová: Identifikácia historických sklenených korálikov Ramanovou spektroskopiou *Gemologický spravodajca* 6, 2016, 6–13.

Štubňa a i. 2016 – J. Štubňa/L. Illášová/L. Benediková/S. Stegmann-Rajtár/E. Miroššayová: Výsledky spektroskopických analýz historických modrých a zelených sklenených. In: D. Staššíková-Štukovská/L. Illášová (ed.): *Historické sklo 2016. Historické sklo: sklárne, sklené koráliky a iné predmety zo skla. Abstrakty a ilustrácie z 9. konferencie Historické sklo 2016*. Bratislava 12.–13. 12. 2016. Nitra – Bratislava 2016, 67, 68.

2017

Miroššayová 2017 – E. Miroššayová: Bronzový predmet so zoomorfnými protómami zo Slovenského krasu. *Studia archaeologica Brunensia* 22, 2017, 5–14.

Miroššayová 2017 – E. Miroššayová: East Slovakia in the Hallstatt period – the current state of knowledge. In: E. Miroššayová/Ch. Pare/S. Stegmann-Rajtár (Hrsg.): *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit. Wirtschaft, Handel und Kommunikation in frühisenzeitlichen Gesellschaften zwischen Ostalpen und Westpannonien*. *Archaeolingua* 38. Budapest 2017, 311–334.

Miroššayová 2017 – E. Miroššayová: Horný Gemer v 1. tisícročí pred Kr. *Gemer – Malohont* 1/1, 2017, 1–12. <http://csr.sk/wp-content/uploads/2017/11/CSR-Volume-1-2017-1.pdf>.

2018

Miroššayová 2018 – E. Miroššayová: Sídliiskové objekty vekerzugskej kultúry v povodí Laborca. *Východoslovenský pravek* 11, 2018, 39–73.

2019

Miroššayová 2019 – E. Miroššayová: Laténske osídlenie na Východoslovenskej nížine. In: *Studia Historica Nitriensia* 23, Supplementum. Nitra 2019, 237–253.

Miroššayová 2019 – E. Miroššayová: Pottery from the Late La Tène settlement features in Zemplín : Investigation 2001–2002. In: L. Benediková/G. Březinová/K. Pieta (ed.): *Kelti / The Celts / Die Kelten* 2019. 20. medzinárodná konferencia Doba laténska v strednej Európe. Kniha abstraktov. Nitra 2019, 25.

HESLÁ

1998

Miroššayová 1998 – E. Miroššayová: Rad, Bez. Trebišov, SO-Slowakei. In: J. Filip: *Encyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas. III – Addenda* (Aus dem Nachlass von Prof. Dr. Jan Filip zusammengestellt ergänzt und bearbeitet von Jiří Hrala). Praha 1998, 284.

2008

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Chorváty. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 52.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Kechnec. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 53, 54.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Milhost'. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 56.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Mokrance. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 56.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Moldava nad Bodvou. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 57.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Mudrovce. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 57, 58.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Nižná Myšľa. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 58, 59.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Nižný Lánec. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 59, 60.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Obišovce. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 60, 61.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Olšovany. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 61.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Paňovce. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 62.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Peder. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 62, 63.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Perín-Chym, časť Chym. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 63.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Perín-Chym, časť Perín. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 63.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Rákoš. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 63.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Rešica. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 64.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Rozhanovce. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 64.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Rudník. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 65.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Seňa. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 65, 66.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Skároš. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 67.

- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Slančík. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 67.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Slanec. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 67.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Sokol. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 68.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Sokolany. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 68.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Svinica. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 68–70.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Šemša. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 70.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Trebejov. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 70.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Trstená pri Hornáde. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 70.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Trstany. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 70.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Turnianska Nová Ves. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 70, 71.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Turňa nad Bodvou. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 71.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Vajkovce. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 72.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Valaliky, časť Buzice. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 72.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Valaliky, časť Košťany. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 73.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Veľká Ida. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 73–75.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Vyšná Kamenica. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 75.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Vyšný Čaj. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 76.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Zádiel. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 76.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Žarnov. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 77.
- Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Ždaňa. In: *Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok. Východné Slovensko*. Nitra 2008, 77, 78.

2012

- Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: Heslá: Drisino, Hrabušice, Jánovce, Kljačanovo, Kustanovice, Mačola, Malaja Begaň, Malaja Kopaňa, Mukačevo, Novoklinovo, Prešov, Solotvina, Spišské Podhradie, Užhorod, Veliki Rativci, Veľká Gorazdovka, Zemplín. In: *Lexikon zur keltischen Archäologie. A–K, L–Z*. Wien 2012.
- Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: Heslá. In: *Encyclopaedia Beliana. Slovenská všeobecná encyklopédia*. 7. zväzok. Bratislava 2013.

RECENZIE, SPRÁVY, MEDAILÓNY, ODBORNÉ PREKLADY

2002

- Miroššayová 2002 – E. Miroššayová: VII. kolokvium „Obdobie popolnicových polí a doba halštatská“. *Slovenská archeológia* 50, 2002, 369–372.
- Miroššayová 2002 – E. Miroššayová: VII. kolokvium „Popolnicové polia a doba halštatská“. *Informátor SAS*, 13/2, 2002, 12, 13.

2003

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: K 100. výročiu narodenia: pamätná tabuľa profesora Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc., v Košiciach (24. 7. 1903–5. 1. 1993). *Informátor SAS* 14/2, 2003, 28, 29.

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: M. Gedl: Bronzegafässe in Polen. PBF Abb. II, Bd. 15. *Slovenská archeológia* 51, 2003, 188–190.

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: Nikolína Urbančíková: Kovy na východnom Slovensku. Výberová bibliografia. Štátna vedecká knižnica v Košiciach, Košice 2003. 239 strán. *Informátor SAS* 14/2, 2003, 36.

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: Výstava „Medzi Mykénami a Baltom“. *Východoslovenský pravek* 6, 2003, 253.

2004

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: PhDr. Mária Lamiová-Schmiedlová, CSc. (životné jubileum). *Slovenská archeológia* 53, 2004, 385, 386.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: Urbančíková, Nikolína: Kovy na východnom Slovensku. Výberová bibliografia. *Knižnica* 5/3, 2004, 136, 137.

2005

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Archeologický deň v Košiciach. *Informátor SAS* 18/1, 2, 2007, 7, 8.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku. *Východoslovenský pravek* 7, 2005, 181–184.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Experimentálna archeológia a popularizácia výsledkov archeologického bádania v múzejnej a školskej praxi. *Informátor SAS* 16/2, 2005, 5, 6.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Experimentálna archeológia a popularizácia výsledkov archeologického bádania v múzejnej a školskej praxi. *Slovenská archeológia* 53, 2005, 179, 180.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Laudácia k životnému jubileu PhDr. Márie Lamiovej-Schmiedlovej, CSc. *Slovenská archeológia* 53, 2005, 385, 386.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Problemy kultúry vysokiej. *Slovenská archeológia* 53, 2005, 395, 396.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Významné životné jubileum PhDr. Mária Lamiová-Schmiedlová, CSc. *Východoslovenský pravek* 7, 2005, 5, 6.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: Záverečné zhrnutie. In: M. Kotorová-Jenčová (zost.): *Experimentálna archeológia a popularizácia archeologického bádania v múzejnej a školskej praxi. Referáty z konferencie. Hanušovce nad Topľou 2005*, 327–334.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: 6. konferencia: „Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku.“ Košice 2.–5. 2005. *Východoslovenský pravek* 7, 2005, 5, 6.

2007

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová: Nová expozícia v Dvorníkoch. *Informátor SAS* 18/1, 2, 2007, 24.

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová: Správa zo seminára: Seminár „Severné Potisie v dobe halštatskej“. *Východoslovenský pravek* 8, 2007, 135–137.

2008

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Kriticky o stave archeológie. *Správy Slovenskej akadémie vied* 44/5, 2008, 11.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: Štefan Eliáš a kol.: Dejiny Košíc v dátach. I. diel. Košice 2007. 161 s., obrázky v texte. ISBN 978-80-89089-68-0. *Informátor SAS* 19/1, 2008, 23.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: 105. výročie narodenia univ. profesora Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc. *Informátor SAS* 19/1, 2008, 18.

2009

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Július Béreš (ed.): Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia. III. zväzok Východné Slovensko. *Informátor SAS* 22/1, 2, 2009, 38.

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Mária Lamiová-Schmiedlová: Žiarové pohrebisko z mladšej doby bronzovej na lokalite Dvorníky-Včeláre. *Informátor SAS* 20/1, 2, 2009, 38.

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Medzinárodná konferencia v Zemplíne. *Informátor SAS* 22/1, 2, 2009, 17, 18.

Miroššayová 2009 – E. Miroššayová: Medzinárodná konferencia v Zemplíne. *Východoslovenský pravek* 9, 2009, 157, 158.

2010

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: Noc výskumníka 2010 v Košiciach. *Informátor SAS* 21/2, 2010, 7, 8.

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: Tibor Kemenczei: Studien zu den Denkmälern skythisch geprägter Alföld Gruppe: nové publikácie. *Informátor SAS* 21/2, 2010, 15.

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: Východoslovenský pravek IX. Nitra 2009: nové publikácie. *Informátor SAS* 21/2, 2010, 16, 17.

2011

Miroššayová 2011 – E. Miroššayová: Archeológia a prírodné podmienky Nízkych Beskýd Karpát. *Informátor SAS* 22/2, 2011, 34.

Miroššayová 2011 – E. Miroššayová: Archeologický skanzen Trzcínica – Karpatská Trója. *Informátor SAS* 22/2, 2011, 22, 23.

Miroššayová 2011 – E. Miroššayová: 20. stretnutie východoslovenských archeológov – Košice 2011. *Informátor SAS* 22/2, 2011, 11, 12.

2012

Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: PhDr. Zlatica Čilinská, DrSc. *Informátor SAS* 23/1, 2, 2012, 45, 46.

2013

Miroššayová 2013 – E. Miroššayová: Diskusné stretnutie k aplikácii Zákona 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu a pripravovanej novelizácii. *Informátor SAS* 24/1, 2, 2013, 5.

Miroššayová 2013 – E. Miroššayová: 22. stretnutie východoslovenských archeológov. *Informátor SAS* 24/1, 2, 2013, 26, 27.

2014

Miroššayová 2014 – E. Miroššayová: Jubilejný rok 2014 PhDr. Gertrúdy Březinovej, CSc. *Informátor SAS* 25/2, 2014, 31, 32.

Daňová/Miroššayová 2014 – K. Daňová/E. Miroššayová: Zápisnica zo Zjazdu Slovenskej archeologickej spoločnosti v roku 2014. *Informátor SAS* 25/1, 2014, 1, 2.

2016

Miroššayová 2016 – E. Miroššayová: V. Kotigoroško: Sakralnýj centr verchňoho Potyssja epochy pizňoho latenu: nové publikácie. *Informátor SAS* 27/2, 2016, 39, 40.

Miroššayová 2016 – E. Miroššayová: PhDr. Susanne Stegmann-Rajtár, CSc. K jej životnému jubileu. *Informátor SAS* 27/2, 2016, 30, 31.

2017

Miroššayová 2017 – E. Miroššayová: PhDr. Zlatica Čilinská, DrSc. jubiluje. *Informátor SAS* 28/1, 2, 2017, 55.

Miroššayová/Pare/Stegmann-Rajtár 2017 – E. Miroššayová/Ch. Pare/S. Stegmann-Rajtár: Vorwort. In: E. Miroššayová/Ch. Pare/S. Stegmann-Rajtár (Hrsg.): *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit. Wirtschaft, Handel und Kommunikation in frühisenzeitlichen Gesellschaften zwischen Ostalpen und Westpannonien*. Archaeolingua 38. Budapest 2017, 9, 10.

2018

Miroššayová 2018 – E. Miroššayová: Predslov. *Východoslovenský pravek* 9, 2018, 5.

VÝSKUMNÉ SPRÁVY

2001

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Drienovská Nová Ves-SZ od kóty 407*. Výskumná dokumentácia 14 648. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Háj-Intravilán*. Výskumná dokumentácia 14 649. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Hrhov-Halaj*. Výskumná dokumentácia 14 531. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Obišovce-Stráža*. Výskumná dokumentácia 14 651. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Prešov-Pod Kalváriou*. Výskumná dokumentácia 14 530. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Zemplín-Intravilán*. Výskumná dokumentácia 14 582. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Zemplín-Nad nižným úzkym*. Výskumná dokumentácia 14 652. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

Miroššayová 2001 – E. Miroššayová: *Zemplín-Pod Táborom*. Výskumná dokumentácia 14 650. Archeologický ústav SAV. Nitra 2001.

2002

Miroššayová 2002 – E. Miroššayová: *Zemplín-Pod Hradiskom*. Výskumná dokumentácia 14 653. Archeologický ústav SAV. Nitra 2002.

Miroššayová 2002 – E. Miroššayová: *Zemplín-Za novým cintorínom*. Výskumná dokumentácia 14 836. Archeologický ústav SAV. Nitra 2002.

2003

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: *Zemplín-Intravilán*. Výskumná dokumentácia 15 058. Archeologický ústav SAV. Nitra 2003.

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: *Zemplín. JV od kóty 120*. Výskumná dokumentácia 14 988. Archeologický ústav SAV. Nitra 2003.

Miroššayová 2003 – E. Miroššayová: *Zemplín-Za novým cintorínom*. Výskumná dokumentácia 15 059. Archeologický ústav SAV. Nitra 2003.

2004

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: *Rimavská Sobota-Košická cesta*. Výskumná dokumentácia 15 265. Archeologický ústav SAV. Nitra 2004.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: *Košice-Južné mesto*. Výskumná dokumentácia 15 266. Archeologický ústav SAV. Nitra 2004.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: *Veľký Šariš-Na Harmíny*. Výskumná dokumentácia 15 276. Archeologický ústav SAV. Nitra 2004.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: *Ladmovce-Intravilán*. Výskumná dokumentácia 15 389. Archeologický ústav SAV. Nitra 2004.

Miroššayová 2004 – E. Miroššayová: *Zemplín-Intravilán*. Výskumná dokumentácia 15 392. Archeologický ústav SAV. Nitra 2004.

2005

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: *Košice. P. č. 384/45*. Výskumná dokumentácia 15 699. Archeologický ústav SAV. Nitra 2005.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: *Prešov-Pod Kalváriou 3*. Výskumná dokumentácia 15 840. Archeologický ústav SAV. Nitra 2005.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: *Háj. Okolie Skalného potoka*. Výskumná dokumentácia 15 841. Archeologický ústav SAV. Nitra 2005.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: *Hrhov. S okraj obce*. Výskumná dokumentácia 15 842. Archeologický ústav SAV. Nitra 2005.

Miroššayová 2005 – E. Miroššayová: *Hrhov. S okraj obce, poloha I*. Výskumná dokumentácia 15 843. Archeologický ústav SAV. Nitra 2005.

2006

Miroššayová 2006 – E. Miroššayová: *Košice-Breh*. Výskumná dokumentácia 16 051. Archeologický ústav SAV. Nitra 2006.

2007

Miroššayová 2007 – E. Miroššayová: *Rad-Hegyeshomok*. Výskumná dokumentácia 16 351. Archeologický ústav SAV. Nitra 2007.

2008

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: *Ždaňa-Koszér*. Výskumná dokumentácia 16 598. Archeologický ústav SAV. Nitra 2008.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: *Ždaňa-Koszér*. Výskumná dokumentácia 16 620. Archeologický ústav SAV. Nitra 2008.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: *Ždaňa-Koszér*. Výskumná dokumentácia 16 621. Archeologický ústav SAV. Nitra 2008.

2010

Miroššayová 2010 – E. Miroššayová: *Rad*. Výskumná dokumentácia 17 324. Archeologický ústav SAV. Nitra 2010.

2011

Miroššayová 2011 – E. Miroššayová: *Veľký Horeš-Buród*. Výskumná dokumentácia 17 333. Archeologický ústav SAV. Nitra 2011.

2012

Miroššayová 2012 – E. Miroššayová: *Dúbravka-Komanica*. Výskumná dokumentácia 17 702. Archeologický ústav SAV. Nitra 2012.

2015

Miroššayová/Olexa 2015 – E. Miroššayová/L. Olexa: *Košice-KVP ICE Aréna*. Výskumná dokumentácia 18 699. Archeologický ústav SAV. Nitra 2015.

2017

Beljak a i. 2017 – J. Beljak/M. Vojteček/A. Nemergut/P. Bednár/P. Debnár/M. Melo/R. Malček/M. Soják/P. Fecko/R. Hreha/E. Horváthová/E. Miroššayová: *Veľké Kapušany-Plynovod*. Výskumná dokumentácia 19 502. Archeologický ústav SAV. Nitra 2017.

2018

Benediková/Miroššayová/Furman 2018 – L. Benediková/E. Miroššayová/M. Furman: *Kráľova Lehota – 5 polôh*. Výskumná dokumentácia 19 727. Archeologický ústav SAV. Nitra 2018.

PRÁCE ZVEREJNENÉ NA INTERNETE

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: 105. výročie narodenia univ. profesora Vojtecha Budinského-Kričku, DrSc. *Elektronické noviny na popularizáciu vedy, techniky a výskumu* 2/6, 2008. http://www.en.sav.sk/index.php?issue_id=8&article_id=§ion_id=12&doc=12.

Miroššayová 2008 – E. Miroššayová: *Pohrebisko v Ždani, okr. Košice-okolie: výber z terénnych výskumov za rok 2008*, 2008, 3. http://www.archeol.sav.sk/docs_vyskumy2008/vyskumy_Mirossayova_Pohrebisko%20v%20Zdani.pdf.

Horváthová/Miroššayová 2008 – E. Horváthová/E. Miroššayová: Z Archeologického ústavu SAV, pobočka Košice. *Elektronické noviny na popularizáciu vedy, techniky a výskumu* 2/7, 2008. http://www.en.sav.sk/?issue_id=9&article_id=243§ion_id=&doc=25-243.

POSTERY

Miroššayová 2018 – E. Miroššayová: Settlement of the Východoslovenská nížina lowland in the La Tène period (Slovakia). In: *Keltové. 19. mezinárodní konference Doba laténská ve střední Evropě*. Praha 9. 5. 2018.

Miroššayová 2019 – E. Miroššayová: Pottery from the Late La Tène settlement features in Zemplín: Investigation 2001-2002. In: *Kelti. 20. mezinárodná konferencia*. Stará Lesná 14.-17. mája 2019.

Benediková/Miroššayová 2014 – L. Benediková/E. Miroššayová: Hallstattzeitliche eiserne Tüllenbeile in der Slowakei. In: *Das nördliche Karpatenbecken in der Hallstattzeit*. Košice 9.-12. Dezember 2014.

Štubňa a i. 2016 – J. Štubňa/E. Illášová/L. Benediková/S. Stegmann-Rajtár/E. Miroššayová: The results of spectroscopic analysis of the historic blue and green glass beads. Výsledky spektroskopických analýz historických modrých a zelených sklených korálikov. In: *História skla 2016*. Bratislava 12.-13. 12. 2016.

Na základe podkladov autorky a knižnice Archeologického ústavu SAV zostavila Zuzana Staneková

DER EPONYME FUNDPLATZ VON PILINY

Szilvia Guba – Károly Tankó

DOI: <https://doi.org/10.31577/szausav.2019.suppl.1.10>

Keywords: Northeast Hungary, Late Bronze Age, Piliny culture, Scythian period, La Tène period, cremation burials

The eponymous archaeological site at Piliny

Piliny is a small village in Northeast-Hungary, where many prehistoric settlements and cemeteries were discovered by the barons Albert and Jenő Nyáry in the late 19th century. One of that places is the Borsós hill, where they discovered numerous cremation graves. These finds were exhibited on the prehistoric international congress held in Budapest 1876. Based on the bronze inventories of these cremated burials from Piliny, a LBA cultural entity in Northeast-Hungary could be outlined. In 1933, Slovakian archaeologist J. Eisner named it as Piliny culture, and Piliny-Borsós became the eponym site of a long lasting LBA archaeological circle. The site on the Borsós bears a different, although long forgotten importance as well. Pioneers of Hungarian archaeology described Scythian featured artefacts in the Carpathian Basin at the end of 19th century based upon finds from Piliny. Later, even the location of the famous site became forgotten. Ever since, many researchers tried to identify the cemetery unsuccessfully. We grounded a new project with systematic field survey, supplemented with UAV aerial survey and metal detecting. Many new finds, ceramic shards, fragments of bronze nails, daggers and razors, etc. were found from LBA, while a Scythian bronze arrowhead and a fragment of Celtic anklet were also collected by using metal detectors. Some cremated human remains also confirmed the existence of the cemetery. In this study, we give a summary of the results of our recent investigations.

EINFÜHRUNG

Die Gemeinde Piliny befindet sich in Nordostungarn, im Komitat Nógrád dort, wo der ost-westliche Tal des Ménes-Baches, eines der zahlreichen Nebenflüsse der Eipel (Ipoly/Ipel') den nord-südlichen Tal des Nagy-Baches trifft. Dieses Gebiet des Karpatenbeckens ist einzigartig reich an archäologischen Denkmälern und ist Zeuge und zugleich Subjekt der Entstehung der ungarischen Archäologiewissenschaften (Abb. 1).

Der, nördlich vom Dorf erhebende Várhegy („Burgberg“) wird aufgrund der früher beschriebenen Befestigungsanlagen als Erdwall wahrgenommen, in dessen Umgebung zahlreiche wichtige und zudem reiche Fundstellen sich befinden. Unter diesen ragt der Borsós (oder Borsos)-Flur aus, der einerseits den eponymen Fundplatz der spätbronzezeitlichen Piliny-Kultur verbergt, andererseits befindet sich hier das unwürdig vergessene früheisenzeitliche Gräberfeld, anhand dessen zum ersten Mal das ungarische skythische Fundmaterial identifiziert und beschrieben wurde.

„IN PILIN BEGANN ICH MIT DEN AUSGRABUNGEN...“

Die ersten Grabungen im Borsós-Flur wurden 1867 (oder 1868) von J. Nyáry (1836–1914) und durch A. Nyáry (1828–1886) durchgeführt.¹ Die Nachricht über den Reichtum der heidnischen Gräber erreichte schnell die damaligen wissenschaftlichen Kreise, obwohl J. Nyáry erst später über die reichen Funde

¹ Das genaue Anfangsdatum der Grabungen kennen wir leider nicht. J. Érdy vermerkt, dass auf der Fundstelle „Albert Nyáry und Jenő wissenschaftlich gebildete Baronen“ die Grabungen durchführten. A. Nyáry ist in diesem Zusammenhang Jenő's Bruder und nicht der bekannte Ethnologe, Archäologe und Verfasser zahlreicher wissenschaftlichen Arbeiten Dr. A. Nyáry (1871–1936).

berichtete: „In Pilin begann ich mit den Ausgrabungen. Wie immer, auch jetzt darf ich über gute Ergebnisse berichten, vor allem wenn wir beachten, dass ich nur zwei Tage gegraben habe“ (Nyáry 1869, 266).²

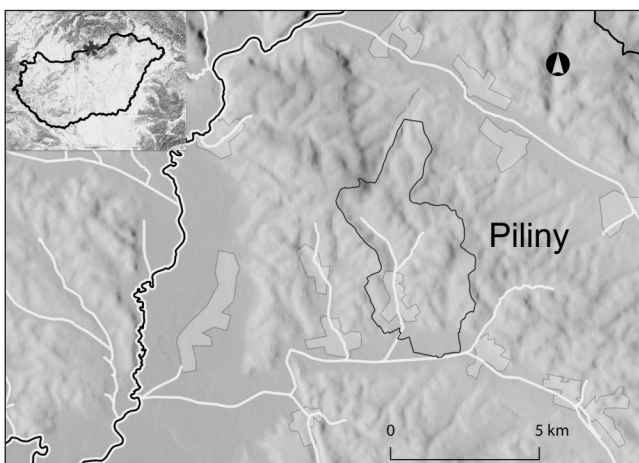

Abb. 1. Die geographische Lage der Gemeinde Piliny (Sz. Guba).

man Eisengegenstände. [...] Seit drei Jahren beute ich diese namhafte Grabstätte aus und von alters her kommen stets schönere Gegenstände ans Tageslicht“ (Nyáry 1870, 125).⁴ J. Érdy dagegen beschreibt genau die geographische Lage des Fundplatzes und fügt sogar eine Zeichnung über den Borsós-Hügel bei (Érdy 1871, Abb. 1).

Kurz nach der Entdeckung der ersten Gräber, noch im Herbst 1867 wird János (Lutzenbacher) Érdy (1796–1871), Jurist, Numismatiker und Archäologe der ungarischen Akademie zur Inspektion abgeordnet. Zusammen mit seinem Kollegen Bálint Kiss nahm er eine Reise vor, um sich über die bisher gefundenen Gräber zu erkunden, sie zu dokumentieren bzw. neue freizulegen. Die knapp gefassten Berichte von Nyáry folgend ist er der erste, der die Befunde und Bestattungssitten ausführlich beschreibt und einige Funde auch bildlich darstellt (Érdy 1871).³

Bei J. Nyáry finden wir kaum Hinweise auf die genaue Stelle des Fundplatzes: „Das Piliner Gräberfeld befindet sich auf einer Anhöhe. Drei Fünftel der 50 Joch großen Anhöhe beinhaltet bronzene Antiquitäten, ein Fünftel bildet einen Übergang und auf einem Fünftel des Gebietes findet

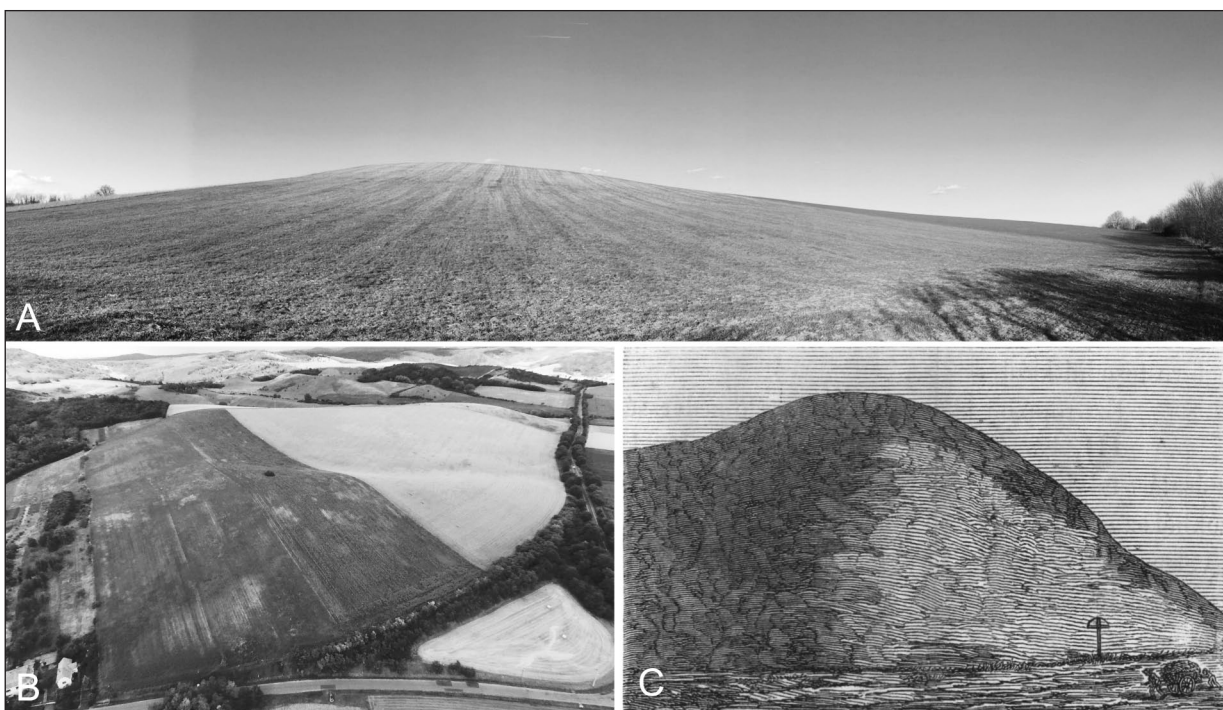

Abb. 2. Der Borsós-Hügel. A – Foto vom Westen (Sz. Guba); B – Luftbild (K. Tankó); C – Zeichnung nach Érdy 1871.

² „Archäologische Briefe XXV“. In: Archaeologiai Értesítő 1868.

³ Érdy besuchte Piliny 1867, während seine Veröffentlichung erst im Jahre 1871 erschien, daher sind einige, überaus wichtige Informationen (z. B. die Zahl der entdeckten Gräber) nicht näher datierbar und können nur schwierig mit Nyáry's Daten verglichen werden.

⁴ Die Fläche der Anhöhe auf dem Borsós wurde auf 50 Joch geschätzt und entspricht ca. 21,6 ha. Wohl nur eine Übertreibung des Verfassers.

„Am östlichen Rande der aus dem Dorf nach Süden führenden Landstraße, nicht weit vom Dorf erhebt sich ein hölzernes Kreuz, vor diesem Kreuz zweigt ein Nebenweg nach Westen ab, dahinten nach Osten erstreckt sich der Berg namens Borsós mit Aussicht: auf die benachbarten grünen, mit Winterweizen gedeckten und steilen Hügel, auf die fruchtbaren Tälern und auf die blau schimmernden Firste der Weite“ (Érdy 1871, 73). Die Stelle des Kreuzes ist sowohl auf der Josephinischen als auch auf der Franziszeischen Landesaufnahme erkennbar (Abb. 2).

J. Érdy selbst legte innerhalb von 3 Tagen 32 Gräber frei, darüber hinaus wurde die Zahl der früher entdeckten Gräber auf mehr als 200⁵ geschätzt (Érdy 1871, 76).⁶ Einerseits wollte J. Érdy die auf dem höchsten Punkt des Hügels entdeckte Steinkonstruktionen näher untersuchen. Deshalb wurden einige der ca. 2 x 3 m großen (1 x 1,5 Klafter) „Steinhaufen“ freigelegt. Unter den Steinen kamen kalzinierete Knochenreste, Urnenfragmente und Metallgegenstände („Kupferblech“ – wahrscheinlich Bronzeblech) zum Vorschein und die Struktur wurde als Grab bzw. Grabhügel bestimmt. Diese – bei J. Nyáry als „Gruft“ benannte – Tumuli wurden später auch von L. Márton erkannt (Márton 1911, 332).

Großes Verdienst von J. Érdy sind einerseits die einzigen bildlichen Darstellungen – auch wenn nicht maßstäblich gezeichnet – über die Funde, die seitdem verschollen sind (Abb. 3). Andererseits – als er vor Ort die Zufälligkeit der Untersuchungen selbst feststellte⁷ – gab er genaue Leitlinien, wie weitere Gräber in der Zukunft fachgemäß erschlossen und dokumentiert werden sollen. Sowohl J. Érdy als auch J. Nyáry beschreiben außer den Gräbern mit Steinhaufen zwei weitere Bestattungsformen: die schlichten Urnengräber mit nur einer Urne und Schüssel als Abdeckung, bzw. die ebenfalls Brandbestattungen mit zahlreichen Gefäßen und Bronzezierden (Érdy 1871, 76; Nyáry 1870, 125).

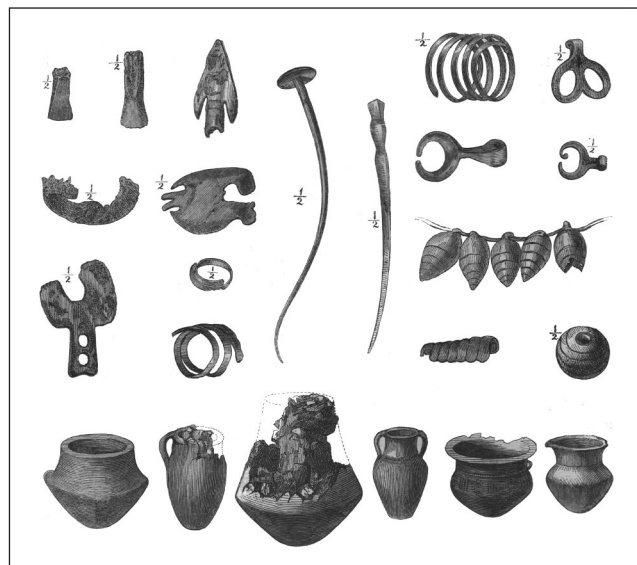

Abb. 3. Ausgewählte Funde aus dem spätbronzezeitlichen Gräberfeld nach Érdy 1871.

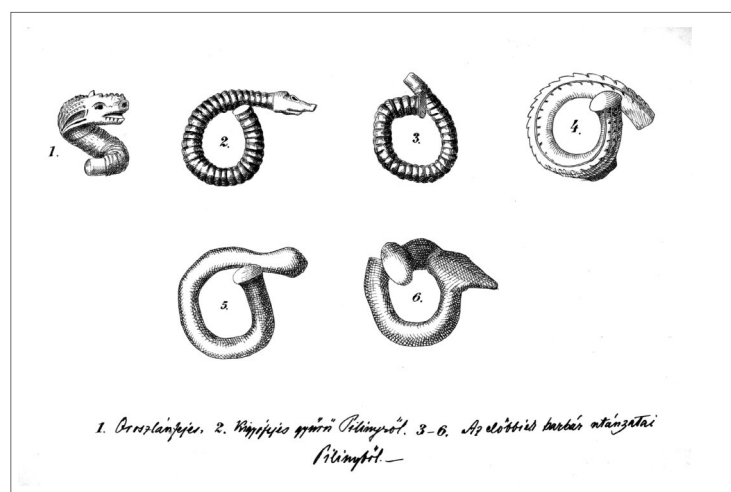

Abb. 4. Skythische Haarringe, Originalzeichnungen von A. Nyáry (aus dem Archiv des Kubinyi Museums).

Interessanterweise wurden die ersten Funde aus dem früheisenzeitlichen Teil des Gräberfeldes publiziert: Tonstempel, aus Gold und Elektron hergestellte Ringe mit Tierkopf-Verzierung (Abb. 4), sowie ein Bronzespiegel mit Griff in Form eines Tieres (Nyáry 1870, Abb. 1–8). Auch einige Tierfiguren aus Ton wurden erwähnt, die „unter den Küchenabfällen“ vorkamen.

Die, bis dahin einzigartigen und imposanten Objekte, die Tonfiguren und die Bronzegeräte wurden 1876 auf der internationalen archäologischen Konferenz in Budapest ausgestellt und erweckten unmittelbar reges wissenschaftliches Interesse (Hampel 1876, 27, 28, 116–121, 125, 126; 1886, Taf. 70: 1–10;

⁵ Es besteht ein kleiner Widerspruch in den Zahlen (oder ist es reiner Schreibfehler?), da er zusammenfassend 237 Gräber erwähnt.

⁶ Die von den Gebrüdern Nyáry freigelegte Fläche betrug ein ungarisches Joch (ca. 4300 m²).

⁷ Nur die vollständigen Gefäße wurden eingesammelt, die Bruchstücke wurden ausgeworfen. Aus den Bronzegegenständen fertigten die Dorfbewohner Ringe an, oder wurden sie poliert und anders benutzt (Érdy 1871, 73).

71: 2–12).⁸ Die Funde entstammen aus zwei, nebeneinander liegenden Fundplätzen: die Bronzefunde kamen aus dem Gräberfeld im Borsós-Flur ans Tageslicht, die tönernen Tierfiguren wurden auf dem benachbarten Leshegy gefunden.⁹ Aufgrund der einmaligen Bronzefunde wurde das spätbronzezeitliche Gräberfeld von Borsós als namensgebende Fundplatz der Piliny-Kultur anerkannt, als Jan Eisner die nordungarischen und die benachbarten südslowakischen spätbronzezeitlichen Funde als für einen einheitlichen Kulturkreis erklärte (*Eisner 1933*, 91). Etwas bescheidener ist die Beurteilung der früheisenzeitlichen Gräber ausgefallen, obwohl sie die ersten, auf dem Gebiet des königlichen Ungarn freigelegten Bestattungen waren, die später zur Bestimmung des skythischen Fundgutes herangezogen wurden (*Hampel 1893*, 385–407; *Reinecke 1897*, 1–27; *Rómer 1878*, 183).

Ein Teil der Nyáry-Sammlung gelang ins Ungarische Nationalmuseum (Budapest), einige Funde werden heute auch im Kubinyi Ferenc Museum (Szécsény) aufbewahrt. Den Aufbewahrungsort der in Privateigentum verbliebenen Funde können wir nicht mehr feststellen, wahrscheinlich sind sehr viele Artefakte einfach verschollen. Auch die genaue Stelle der Grabungen wurde im Laufe der Zeit in Vergessenheit geraten. P. Patay – teilweise als Vorarbeiten zur Denkmaltopographie des Komitates Nógrád¹⁰ – versuchte 80 Jahre nach den ersten Grabungen den Borsós zu lokalisieren. Vor Ort fand er keine Dorfbewohner mehr, die die genaue Grabungsstelle hätten zeigen können. Anhand der Geomorphologie und seinen eigenen Beobachtungen lokalisierte er den Fundplatz bei der Abfahrt zu Piliny, jedoch südlich der heutigen Hauptstraße, auf einer flachen, kaum sichtbaren Anhöhe. Auf seiner handgezeichneten Karte ist der Fundplatz mit einem roten Fragezeichen markiert (Abb. 5).

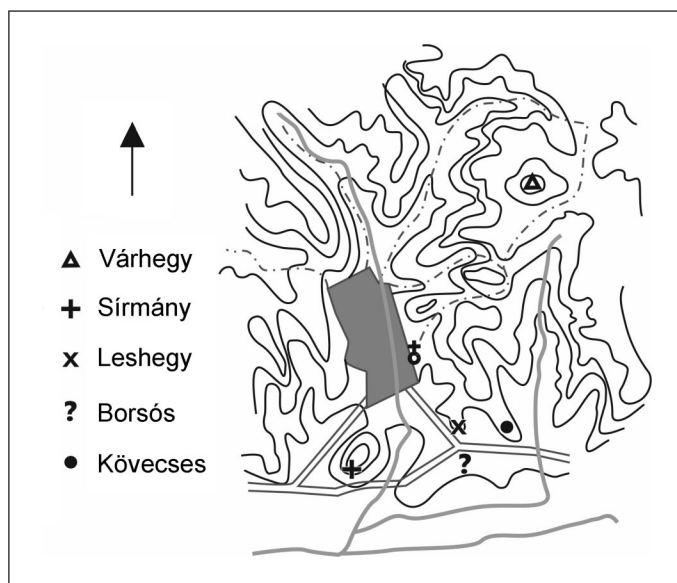

Abb. 5. Die archäologischen Fundplätze in Piliny. Digitalisierte Originalzeichnung von P. Patay aus dem Jahre 1952 (aus dem Archiv des Kubinyi Museums, RA 193.91).

BORSÓS, WO BIST DU?

Die Verfasser dieser Zeilen versuchten in den letzten 15 Jahren mehrmals den Fundplatz Borsós zu lokalisieren. Aufgrund mangelhafter Information, knappen finanziellen Ressourcen und für archäologische Prospektion ungeeigneten Geländen blieben unsere Einsätze leider erfolglos. Durch die finanzielle Unterstützung des Nationalen Kulturellen Grundprogrammes (NKA) wurde ein bescheidenes und gleichzeitig wichtiges Projekt ins Leben gerufen mit dem Ziel, die alten Grabungsstellen zu identifizieren. Geplant ist die geographische Lokalisierung und die Bestimmung der räumlichen Ausdehnung der, aus der Fachliteratur seit fast 150 Jahre bekannten und von J. und A. Nyáry erforschten Fundplätze rund um Piliny. Neben der Untersuchung des eponymen Fundplatzes wird auch die geodätische Vermessung der unter besonderem Schutz stehenden befestigten Siedlung auf dem Várhegy durchgeführt. Beide Forschungselemente sind dringend und notwendig, vor allem für die Anerkennung der bisweilen ungerecht vernachlässigten Forschungen unserer wissenschaftlichen Vorgänger. Es sollte daneben auch hingewiesen werden, dass der Várhegy oft als namensgebende Fundstelle der Piliny-Kultur erwähnt wird,

⁸ Aus Piliny allein wurden 100 Knochenwerkzeuge und 40 Steingeräte ausgestellt (*Márton 1911*, 325, 326).

⁹ Irrtümlicher Weise wurden die auf dem benachbarten Leshegy gefundenen Siedlungsfunde mit den Funden aus dem Várhegy identifiziert (*Patay 1995*, 103; *1999*, 45). Bereits J. Nyáry weist auf „heidnische Küchenabfälle“ auf dem Leshegy hin (*Nyáry 1870*, 128; *1873*, 16). Dieser Fundplatz ist vor allem durch die landnahmezeitlichen Bestattungen bekannt. (*Horváth/Soós 2019*, 57–65; *Nyáry 1873*), doch L. Márton bezeichnet den Leshegy als bronzezeitlicher Fundort (*Márton 1911*, 332). Auch die neuesten Untersuchungen bestätigen hier eine intensive mittelbronzezeitliche Siedlung.

¹⁰ *Genthon (Hrsg.) 1954*.

was leider irrtümlich im wissenschaftlichen Denken Fuß fasste (z. B. S. Simonyi in *Szentgyörgyi* 2013, 157, 158). Außerdem stehen Archäologen und Denkmalpfleger gemeinsam vor neuen Herausforderungen. Die immer leichter zugänglichen und oft preiswerten Metalldetektoren machen die Metallsuche zum Hobby und zur Lebensform, während Archäologen die Mittel zum Aufhalten illegaler Metallsuchen und zum Schutz der Fundplätze überaus fehlen.

Unsere Forschungen konzentrieren sich also auf zwei Fundstellen, wobei hier nur die Ergebnisse der, auf dem Borsós durchgeführten Untersuchungen näher besprochen werden. In der ersten Phase des Projektes werden zerstörungsfreie archäologische Prospektionsmethoden¹¹ angewandt, wie Geländebegehung, Luftbildaufnahmen usw. Als Erstes wurden die registrierten und öffentlich beurkundeten Fundstellen im Verwaltungsgebiet der Gemeinde Piliny zusammengetragen. Diese Daten wurden durch Datenerhebung aus dem Landesarchiv, Museumsarchiv bzw. aus der beachtlichen Fachliteratur ergänzt. Zudem wurde eine GIS-basierte Geodatenbank durch Georeferenzierung verschiedener historischen Karten (militärische Landesaufnahmen, alte Flurkarten), sowie handgezeichneten Karten und Skizzen (vor allem von A. Nyáry und P. Patay) erstellt.

GELÄNDEBEGEHUNG VS. PROSPEKTION

Als nächster Schritt wurden potentielle Gebiete für archäologische Prospektion ausgesucht (Abb. 6). Die zur Geländebegehung angewandte Methodik basiert im Wesentlichen auf dem Überdenken der, im Rahmen des archäologischen topographischen Programms erarbeiteten Methodik. Die Errungenschaften der modernen GIS- und GPS-Technologie wurden mit den traditionellen archäologischen Geländebegehung in eine Prospektionsmethode vom regionalen Maßstab integriert.¹² Diese – gegenüber den bisher üblichen Praktiken – bietet andere Datenerfassungsstrategien und eröffnet neue wissenschaftliche Perspektiven. Zur Prospektion werden Grundkarten der Einheitlicher Nationalen Projektion (EOV) verwendet und die zur Geländebegehung ausgesuchte Gebiete in virtuelle Streifen eingeteilt. Entlang dieser Linien, die entweder in N-S oder in O-W Richtung verlaufen und sich in einer Entfernung von 25 Meter voneinander befinden werden alle Funde von der Oberfläche aufgelesen. Die Funde werden mit GPS-Handgeräte (Garmin GPSmap 60, 62 und 64) mit einer Präzision von 3–5 Metern markiert und sie nach jedem 100 Meter eingetütet (Abb. 7). Auf dieser Weise kann nicht nur die Ausdehnung eines Fundplatzes, sondern auch die Intensität der Fundstreuung bestimmt werden. Zur bildlichen Darstellung und Auswertung der Daten wurden Prospektionsspuren als ± 5 m breite Zonen markiert, die Menge und chronologische Zuordnung der Funde wurden mit unterschiedlichen Farben gekennzeichnet (Abb. 7: 3, 4). Auf dieser Weise entstehen zwar auf

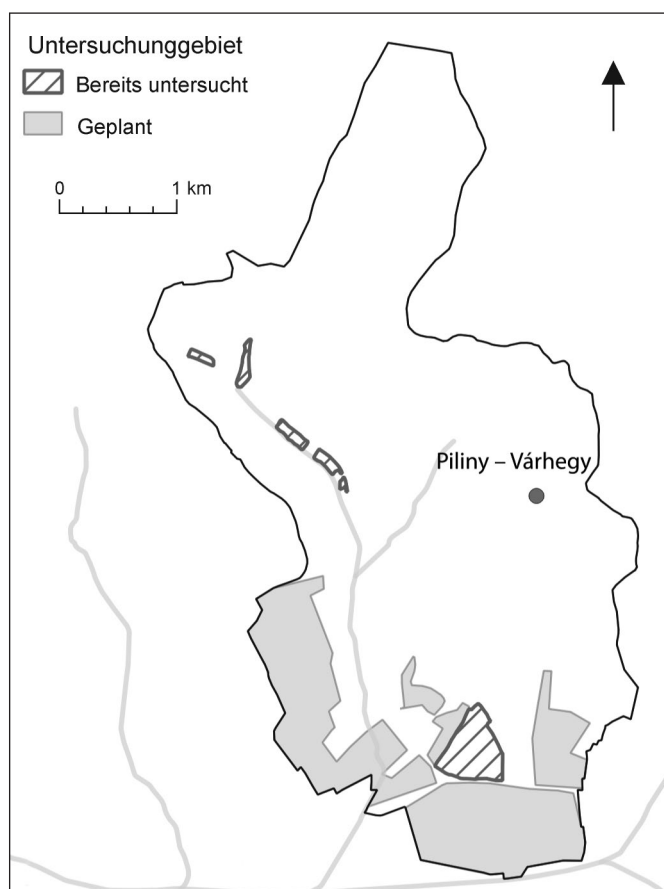

Abb. 6. Das Untersuchungsgebiet unseres Projektes mit den für Prospektion ausgewählten Zonen und mit den bereits untersuchten Gebieten (Sz. Guba).

¹¹ Fábíán u. a. 2016; Salisbury/Fábíán 2016.

¹² Siehe dazu Mesterházy 2013; Mesterházy/Stibrányi 2012; Reményi/Stibrányi 2011.

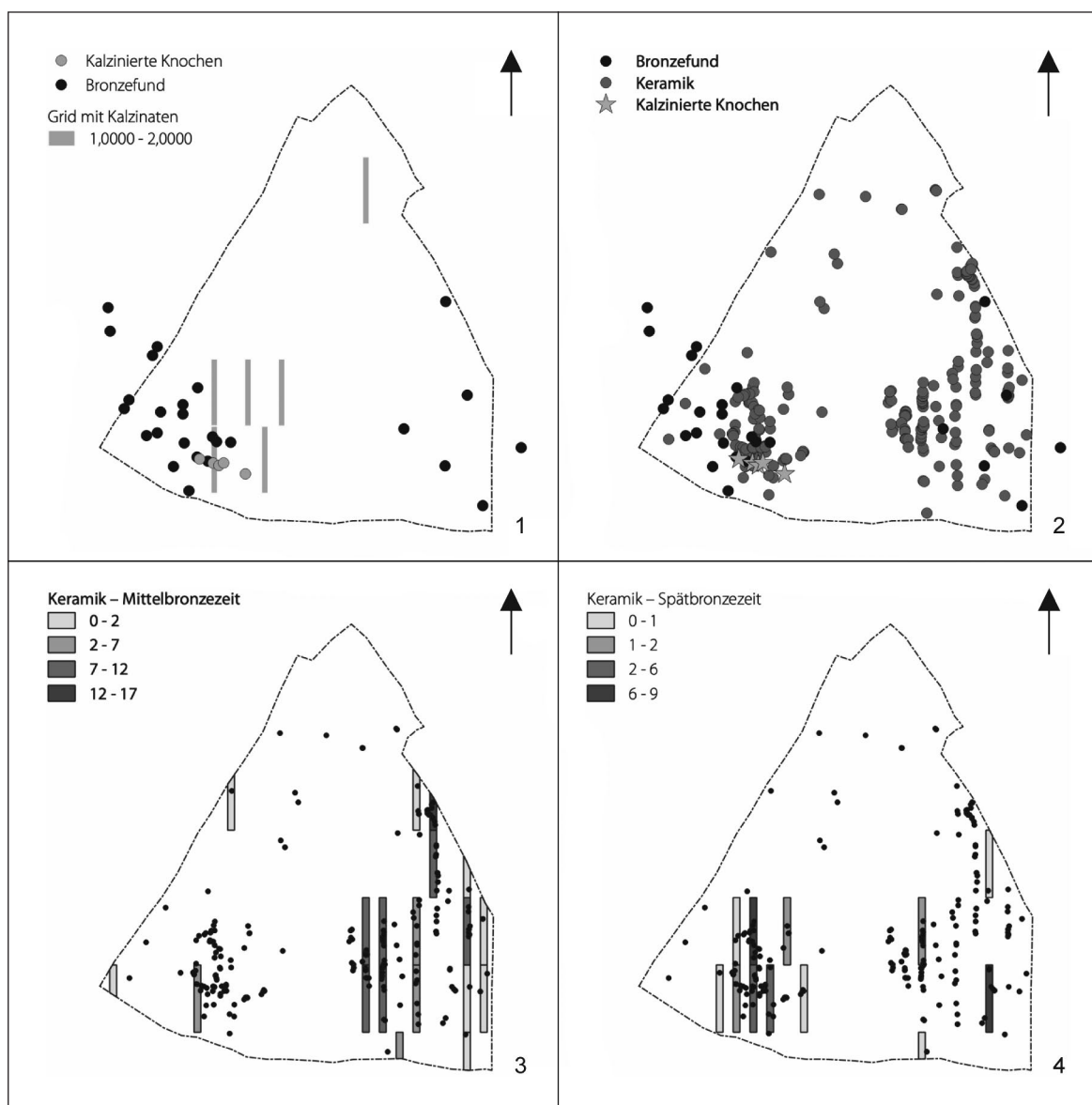

Abb. 7. Ergebnisse der Prospektion auf dem Borsós. 1 – Streuung der Bronzefunde; 2 – Funde aus der Prospektion und Metallsuche; 3 – Streuung mittelbronzezeitlicher Keramik; 4 – Streuung spätbronzezeitlicher Keramik (Sz. Guba).

der Karte leere Streifen, die Intensität der Funde und die räumliche Abgrenzung der Fundstellen können jedoch präziser dargestellt werden.¹³

Bis zum Abschluss des Manuskriptes zu dieser Studie wurden an zwei Stellen topographische Untersuchungen unternommen: nördlich der Gemeinde wurden drei kleinere Zonen (ca. 9 ha) begangen, bzw. der südöstliche Teil des Borsós (ca. 23 ha). Auf einem kleinen und neu aufgebrochenen Streifen entlang eines kleinen temporären Wasserlaufes im Nordwesten wurde eine spätbronzezeitliche Siedlung lokalisiert.

Auf dem Borsós konnte die Feldbegehung nur teilweise durchgeführt werden: der nordwestliche Teil des Gebietes war mit Vegetation bedeckt, deshalb konnten nur die südöstlichen Hänge bzw. der westliche Teil des frisch gepflügten Leshegy untersucht werden.

Insgesamt wurden ca. 380 Keramikfragmente und 15 kalzinierte Knochenreste aufgelesen. Die Kalzinate konzentrierten sich nur in der westlichen Hälfte des Gebietes und markierten wahrschein-

¹³ Die Forschungsmethodik wurde an die methodologischen Ansätze des benachbarten, räumlich angrenzenden archäologischen Projektes im Szécsény-Becken angepasst (Ipoly-Szécsény Archaeological Project), s. Fábán u. a. 2016; Guba u. a. 2017.

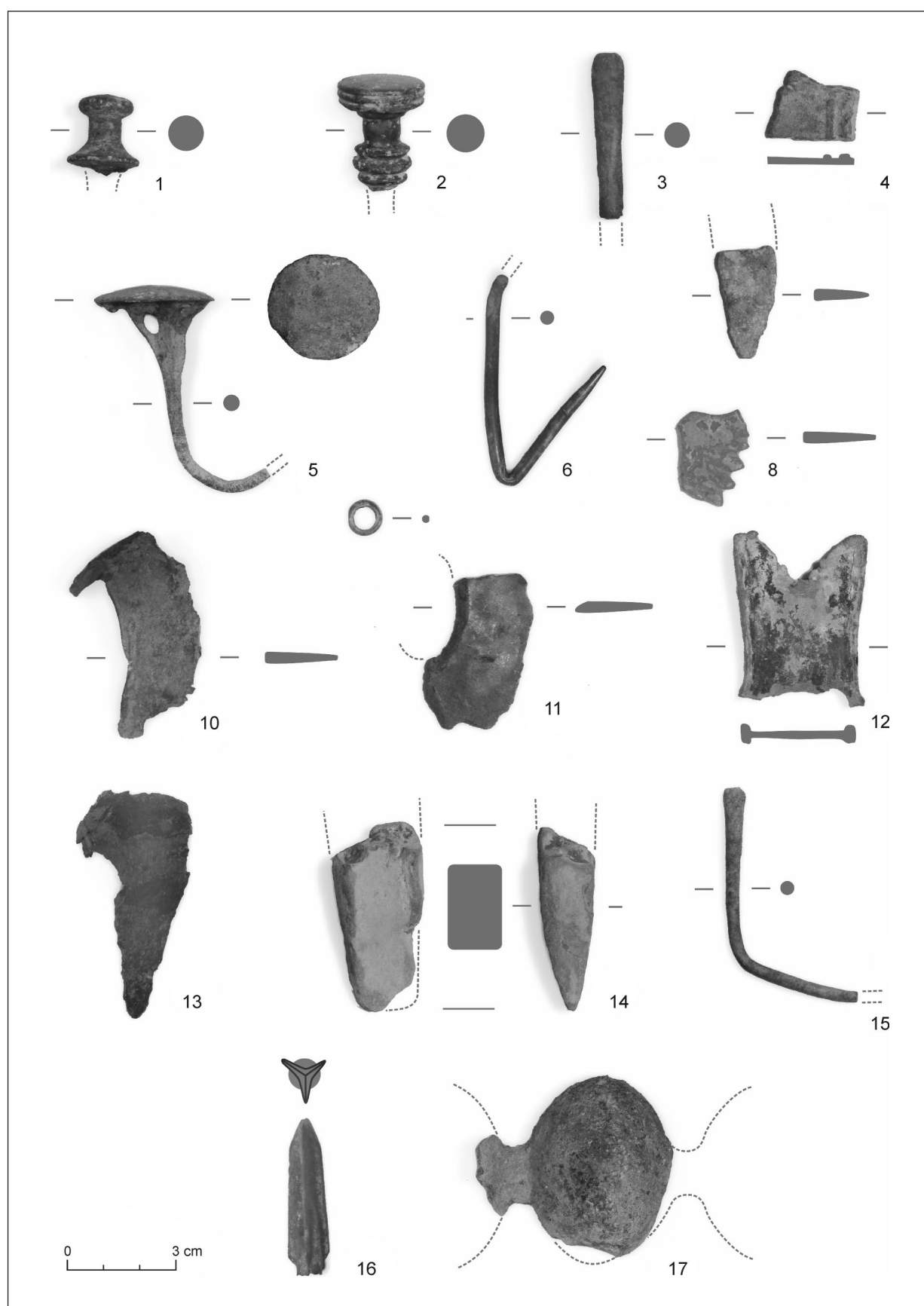

Abb. 8. Bronzefunde aus der Metallsuche (K. Tankó).

lich die östliche Ausdehnung des Brandgräberfeldes. Unter den Keramikfunden –von einem einzigen neolithischen Bruchstück abgesehen – kamen bronzezeitliche und näher nicht bestimmbar prähistorische Keramikfunde zum Vorschein. Die Bronzezeit ist jedoch durch zwei bronzezeitliche Perioden vertreten: in der klar sichtbaren westlichen Fundkonzentration dominiert schwarz-braun gebrannte Keramik mit feiner Magerung, typisch für die spätbronzezeitliche Piliny-Kultur. Im östlichen Teil des untersuchten Geländes fanden wir überwiegend hellbraun-graue, grob gemagerte oft mit Besenstrichverzierung versehene Keramiken, die für die mittelbronzezeitliche Hatvan-Kultur charakteristisch sind. Die Streuung der Hatvan-Funde ist auf den westlichen, leichten Hängen des Leshegy intensiver. Die Isolinien der topographischen Karte geben kaum die kleine Anhöhe wieder, auf der die Funde sich konzentriert vorkamen. Die Ergebnisse unserer Prospektion beweist eindeutig, dass J. Nyáry auf dem Leshegy Reste einer bronzezeitlichen Siedlung fand. Und somit stammen die ersten, für die Hatvan-Kultur typische Tierfiguren nicht aus dem Várhegy, sondern aus dem Leshegy.¹⁴

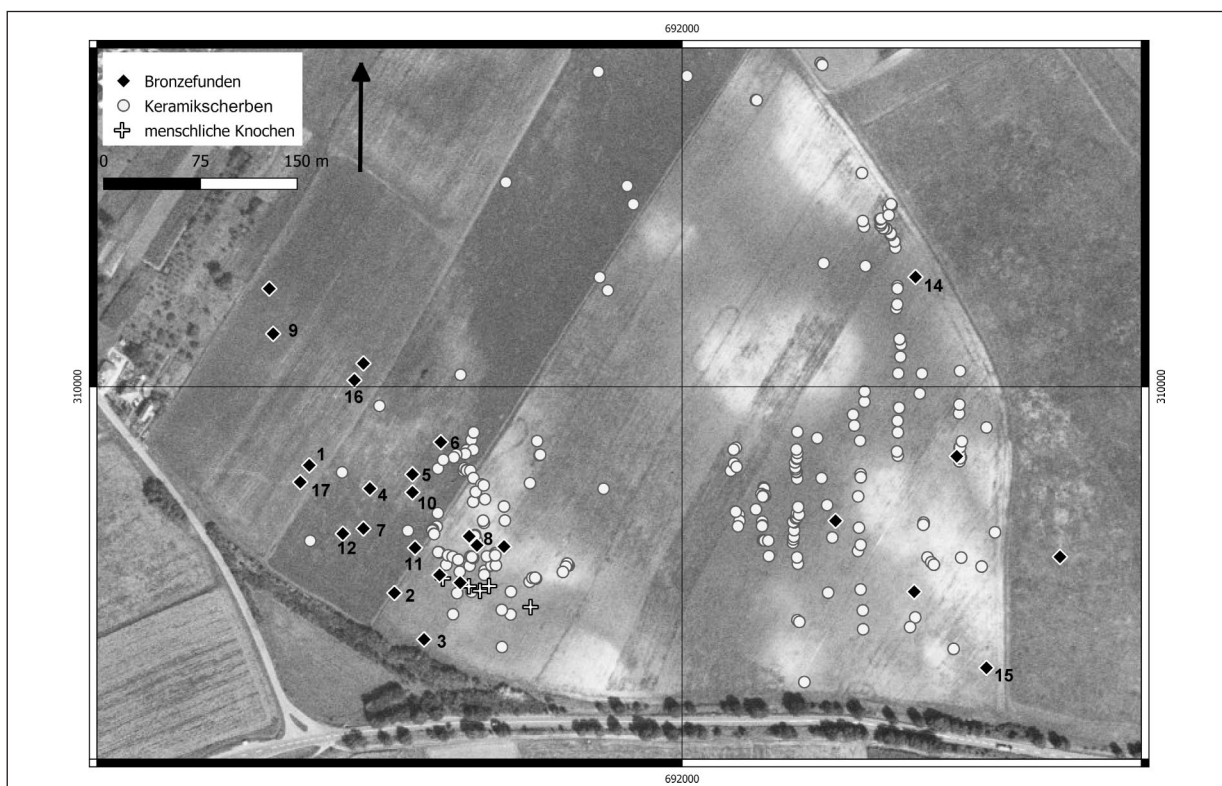

Abb. 9. Konzentration der Metallgegenstände (K. Tankó). Nummer entsprechen den Nummern auf der Abb. 8.

METALLSUCHE MIT VERANTWORTUNG

Auf den von uns erforschten Fundorten kamen zweierlei Methoden zur Entdeckung der Funde zum Einsatz: zum ersten die sogenannte Streifzug-Methode, zum zweiten die systematische Prospektion der Fundorte. Die erste Methode kann vor allem auf bergigen, waldbedeckten oder buschigen Gebieten wirksam angewandt werden, die zweite eher auf landwirtschaftlich genutzten Feldern (Szabó 2010, 22, 23). Bei der Erforschung des Piliny – Borsós benutzten wir die Streifzug-Methode. Dabei arbeiteten zwei bis fünf Personen mit Metalldetektor jeweils innerhalb einer Relief- oder topographischen Einheit. Sie bewegten sich in einer losen Kette oder ganz frei und untersuchten so ein bestimmtes Gebiet. Das Ziel war es, innerhalb des Fundortes diejenigen Zonen zu entdecken, in denen Metallgegenstände als Streufunde in größerer Menge vorhanden sind. Alle Teilnehmer benutzten je ein GPS-Gerät zur Aufzeichnung der

¹⁴ J. Nyáry's scharfes Auge merkte jedoch den Zusammenhang zwischen den Funden beider Fundplätze, obwohl er fälschlicherweise die Siedlung auf dem Leshegy (vor allem anhand der sichtbaren Ruinen einer Steinmauer unbestimmten Alters) als Wachturm der befestigten Siedlung (Piliny-Várhegy) interpretierte.

Koordinaten der gefundenen Gegenstände. Die Koordinaten wurden auf einheitlichen Zetteln notiert und zusammen mit den Funden verpackt.¹⁵

Zur Untersuchung wurden Minelab Safari, XP G-Maxx und XP Deus Geräte benutzt und insgesamt 26 archäologische Funde identifiziert, die auf die Spätbronzezeit bzw. auf die Früheisenzeit datiert wurden. Daneben wurden neuzeitliche (rezente) und einige mittelalterliche Metallfunde aufgelesen, sowie Metalle die nicht näher datiert oder bestimmt werden konnten. Ein Teil der eingesammelten Bronze waren stark beschädigt, fragmentiert und trugen Brandspuren, einige waren in kleinen Klumpen geschmolzen. Diese, typologisch nicht näher bestimmbar Bronze wurden kartiert, während die typologisch bewertbaren Funde auf Abb. 8. dargestellt. Alle hier gelisteten Bronze sind Lesefunde, da sie aus den, durch Landwirtschaft bereits beschädigten oberen Schichten (-20 – -30 cm) entnommen wurden. Hier soll unbedingt betont werden, dass keine *in situ* Fundverbände gefunden wurden.¹⁶ Anhand der lokalisierten Metallgegenstände ist eine Konzentration auf der südwestlichen Seite des Borsós sichtbar (Abb. 9). Die meisten Bronzefunde kamen auf dieser Stelle zum Vorschein. Ihre Fragmentierung und die Spuren der Beschädigung durch Feuer deuten darauf hin, dass sie einst wahrscheinlich als Beigaben in Brandbestattungen gedient haben. Beide früheisenzeitliche Funde kamen aus derselben Zone, jedoch aus dem nordwestlichen Teil ans Tageslicht. Einige Bronzefunde wurde auf dem südwestlichen Hang des Leshegy aufgelesen, die einerseits eher in die mittlere Bronzezeit datiert werden können, und das Vorhandensein einer Siedlung bestätigt.¹⁷

PROSPEKTION MIT FERNKONTROLLE: LUFTBILDER

Abb. 10. Luftbild über die westlichen Hänge des Leshegy (K. Tankó).

Zu Luftaufnahmen wurde eine ferngesteuerte Parrot Disco FPV Drohne mit festen Flügeln und eingebauter 14 MP 90° Kamera, bzw. mit einer weiteren ThiEYE T5e Kamera (16 MP 170°) verwendet. Der Fundplatz sowie seine unmittelbare Umgebung wurden mehrmals, in unterschiedlichen Vegetationsperioden und in unterschiedlicher Höhe fotografiert.

Die Luftbilder des Borsós zeigen keine, eindeutig als archäologisch bestimmbar Erscheinungen (Abb. 1A). Die auf der Oberfläche

gut erkennbaren Bodenverfärbungen können wahrscheinlich mit den früheren Grabungstätigkeiten in Beziehung gebracht werden. Dem gegenüber, in der Schwelle zwischen Borsós und Leshegy, im reifen Getreide sind flächenartige Verfärbungen zu sehen, die eventuell archäologische Befunde markieren (Abb. 10).

AUSWERTUNG DER FUNDE

Aus den oben beschriebenen Forschungen des 19. Jh. darf auf eine beachtliche Menge von Fund gefolgert werden. Ein (wahrscheinlich kleinerer) Teil der Nyáry-Sammlung gelang durch Kauf ins

¹⁵ Bis zum Abschluss unseres Manuskriptes nahmen an der Untersuchung 2 bis 5 Personen jeweils 5 Tage teil.

¹⁶ Hätten wir auf geschlossene Fundverbände gestoßen, so hätten wir sie natürlich nicht sogleich entnommen, sondern mit Eröffnung einer Sondage sorgfältig dokumentiert.

¹⁷ S. Fußnote 8 und 14.

Ungarische Nationalmuseum, einige Funde erwarb das Palóc Museum (Balassagyarmat), die heute im Museum von Szécsény aufbewahrt werden (Patay 1999, 45).¹⁸ Manche Funde sind nur aus den Erstpublikationen oder aus Archivaufzeichnungen bekannt. Im Folgenden werden die Bronzefunde unserer bisherigen Untersuchungen, sowie die nur aus Archivquellen bekannten eisenzeitlichen Altfunde in Hinsicht auf ihre chronologische Einstufung näher besprochen.

Bronzezeit

Unter den bronzezeitlichen Funden können einige Gegenstände näher bestimmt und typologisch eingeordnet werden. Bronzene Rasiermesser waren bereits aus den Ausgrabungen von J. Nyáry bekannt (Érdy 1871, Abb. Auf den Seiten 20, 21). Durch unsere systematische Metallsuche wurden weitere zwei fragmentierte, zweischneidige Rasiermesser Typ Radzovce lokalisiert (Abb. 8: 10, 11). Die sind durch das durchbohrte schmetterlingsförmige Blatt und durch den Ringgriff charakteristisch (Jockenhövel 1971, 86). Ihr Verbreitungsgebiet liegt in der Süd-Slowakei sowie in Nordost-Ungarn, also auf dem Gebiet der Piliny-Kultur (Weber 1996, 210). Ähnliche Stücke wurden neulich aus dem Gräberfeld von Nagybátöny (Tankó 2010, Abb. 2) und Zagyvapálfalva veröffentlicht (Guba 2016, Abb. 2). Die Fragmente aus Piliny repräsentieren die jüngere Phase des Gräberfeldes und

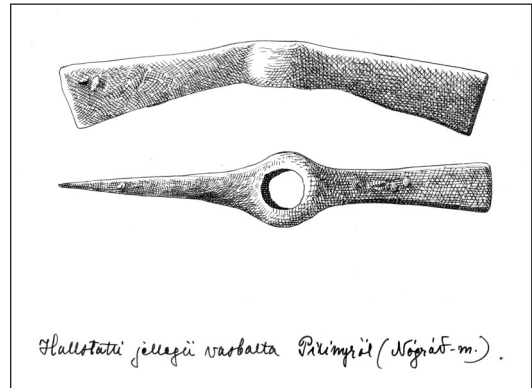

Abb. 11. Skythische Eisenaxt, Originalzeichnung von A. Nyáry.

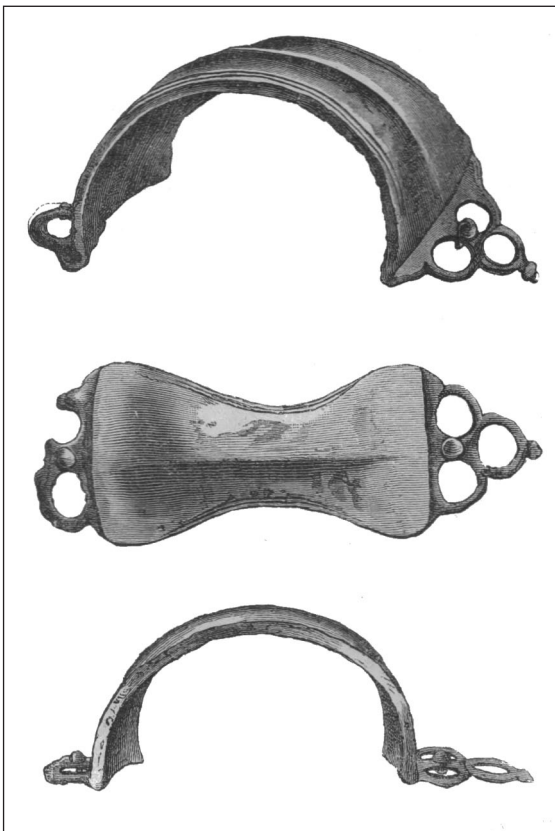

Abb. 12. Keltischer Schildeibuckel (nach Pulszky 1879).

werden im Allgemeinen auf die Bz D Periode datiert (Furmánek 1977, 298).

Auf dem Gebiet des Gräberfeldes wurden auch *Sichelbruchstücke* aufgelesen (Abb. 8: 4, 7), die anhand der Fragmentiertheit leider nicht zu Typen oder Varianten zugeordnet werden können. Die bisher bekannten Sichel aus den Gräberfeldern der Pilinyer Kultur werden auf die klassische und späte Phase datiert (Furmánek/Novotná 2006, 55). Sichel ist einer der häufigsten Gebrauchsgegenstände, die als Grabbeigabe vorkommt (z. B. Nagybátöny – Tankó 2010; Radzovce – Furmánek/Novotná 2006; Zagyvapálfalva – Guba 2016).

Durch das Metallsuchen wurden zwei Dolche lokalisiert: das Bruchstück einer Griffzunge auf dem Borsós (Abb. 8: 12) und ein kleiner triangulärer Dolch auf dem benachbarten Leshegy (Abb. 8: 13). Die Griffzunge – falls sie wirklich zu einem Dolch gehört – repräsentiert die Abschlussphase der Piliny-Kultur (Bz D). Leider ist der Fund fragmentiert, so dass er kaum zu einem bestimmten Typ zugeordnet werden kann. Ähnlicher Dolch, ebenfalls aus Piliny kam als Einzelfund zum Vorschein (Kemenczei 1988, Taf. 7: 85), weitere Stücke sind aus dem Verbreitungsgebiet der Piliny-Kultur weitgehend belegt und veröffentlicht (Kemenczei 1988, 24; Tankó 2010, 117). Der trianguläre

¹⁸ Ca. 150 Funde befinden sich heute in der archäologischen Sammlung des Kubinyi Ferenc Museums. Die Verfasser haben das Vorhaben, die Altfunde im Rahmen des Projektes zu veröffentlichen.

Dolch mit abgerundeter Griffplatte kann auf die früheste Phase der Piliny-Kultur, sogar auf die vorangehende Koszider-Periode datiert werden.

Auf dem Untersuchungsgebiet wurden mehrere Nadeln oder deren Bruchstücke (Abb. 8: 1–3, 5, 8, 15) aufgelesen, einige davon können genau zu Typen zugeordnet werden. Die Petschaftkopfnadel oder Plattenkopfnadel mit Halsknotung kann mit der Variante Vyšný Kubín von M. Novotná in Verbindung gebracht werden (Novotná 1980, 85). Nadel mit ähnlicher Halsausformung ist aus Mikušovce bekannt (Pivovarová 1966, Taf. V: 12), die auf die mittlere Lausitzer Phase (Bz D–Ha A1) datiert (Pivovarová 1966, 125). Der Typ ist auch in Radzovce (Novotná 1980, Taf. 22: 508), sowie im Gräberfeld von Klentice des mitteleuropäischen Hügelsgräberkreises (Furmánek 1973, Abb. 31: 14.). Die Scheibenkopfnadel Typ Gemer (Novotná 1980, 68; oder Variante d, bei V. Furmánek) ist eine Leitform innerhalb Piliny-Kultur, die sowohl aus Gräber- als auch aus Depotfunden bekannt sind (Furmánek 1977, 278, 279). Charakterisiert werden diese Nadel durch einen Scheiben- oder Pilzkopf, kantigen Hals und oft sichelförmig gekrümmten Schaft (Novotná 1980, 68). Ihre Vorbilder findet man in der Metallurgie der Koszider-Periode (Kemenczei 1984, 20, Mozsolics 1967, 85), ab der Stufe Bz D sind sie nicht mehr im Gebrauch (Furmánek 1977, 279).

Dünne Bronzeperlen (Abb. 8: 9) gehören nicht zu den gewöhnlichsten Schmucktypen im Verbreitungsgebiet der Piliny-Kultur und es sind nur einige Funde bekannt (Furmánek 1977, 296). Als Grabfund ist der Typ aus Grab Nr. 86. in Dvorníky-Včeláre belegt (Lamiová-Schmiedlová 2009, Taf. 47: 7). Aus dem Gräberfeld von Seňa ist eine Bronzeperle als Lesefund bekannt (Lamiová-Schmiedlová/Bánesz 1962, 227). Zuletzt wurden einige Perlen aus Gräbern in Zagyvapálfalva registriert.

Skythenzeit

Die ersten skythischen Funde aus dem Karpatenbecken wurden von J. Nyáry aus Piliny-Borsós veröffentlicht, obwohl ihr Charakter erst später erkannt wurde (Nyáry 1870, 125). Auf dem internationalen archäologischen Kongress 1876 in Budapest wurden auch die Grabfunde aus Piliny ausgestellt. Die Funde sorgten für wissenschaftliche Aufregung, da die in Piliny entdeckten die Gräber die ersten früheisenzeitlichen Bestattungen in der ganzen Österreichisch-ungarischen Monarchie waren. Die nächste Periode in der Erforschung der Skythen ist an Paul Reinecke und József Hampel zu verdanken, als mehrere Funde aus Nordungarn (Piliny, Szirmabesenyő) bzw. aus Siebenbürgen freigelegt und veröffentlicht wurden (Hampel 1893, 385–407; Reinecke 1897, 1–27; Rómer 1878, 183). Danach folgend erwarb das ungarische Nationalmuseum eine Vielzahl an Gegenständen, darunter einige Tonstempel, bronzene Pfeilspitzen, Eisenäxte, Eisenmesser, Glasperlen und kleine Tongefäße. Die Funde wurden zuletzt von T. Kemenczei publiziert (Kemenczei 2009, 8, 172, 173, Taf. 169–175), deshalb wird hier nur eine kurze Zusammenfassung gegeben.

Einige Funde in der Sammlung des Ungarischen Nationalmuseums aus Piliny gehören ohne Zweifel zu den Denkmälern der skythisch geprägten Alföld Gruppe (anders ausgedrückt zur Vekerzug-Kultur). Unter den Funden fällt die große Zahl an Angriffswaffen auf. Der Eisendolch skythischen Typs, dessen Knaufplatte unten doppelkreisbogenförmig, oben kreissegmentförmig ist, wird allgemein auf die zweite Hälfte des 7. Jh. v. Chr. datiert und kommt im Karpatenbecken nur selten vor (Kemenczei 2009, 35, 36). Im Fundgut sind Eisenmesser mit verschiedener Schneide und in unterschiedlicher Größe belegt. Der Wetzstein kam wahrscheinlich zusammen mit einem Messer ans Tageslicht. Unter den Angriffswaffen sind auch zwei Lanzen und zwei eiserne Streitäxte zu finden. Wahrscheinlich befand sich in der Kollektion eine weitere Streitaxt, da in den Aufzeichnungen von A. Nyáry eine Axt erscheint, die früher nicht publiziert wurde (Abb. 11). Auch Pfeilspitzen kamen in Piliny vor: ein Exemplar mit zwei Flügeln, der Rest ist dreiflügelig. Während unserer Untersuchungen mit Metalldetektor ist ebenfalls eine dreiflügelige Pfeilspitze gefunden worden (Abb. 8: 16).

Der für die skythisch geprägte Alföld Gruppe typische Haarring kam auch in großer Zahl und in vielen Varianten vor. Die meisten wurden aus einem dicken Bronzedraht hergestellt, und manchmal mit Gold- oder Elektronblech überzogen. Sehr schöne Exemplare sind die Haarringe aus Piliny mit Schlangenkopf (s. die Originalzeichnungen: Abb. 4). Weitere Schmuckstücke sind eine durchbohrte Schnecke, bunte Glasperlen und einige massive Bronzearmringe. Unter den tönernen Gegenständen sind einige Stempel und für die Tiefebene als typisch bestimmte Gefäße zu nennen. Zum Schluss soll der vielleicht interessanteste Fund erwähnt werden: es ist der Griff eines Bronzespiegels, der ein Tier (vielleicht Wolf) darstellt. Genaue Analogie dieses, im skythischen Tierstil angefertigten Spiegels ist überraschenderweise aus dem benachbarten Szécsény bekannt (Kemenczei 2009, Taf. 178: 4).

La Tène-Zeit

Unter den, von J. Nyáry aufgefundenen und später dem Ungarischen Nationalmuseum verkauften Funden können einige als keltische Grabfunde bestimmt werden. Darunter wurden ein Eisenschwert (*Hunyady 1942–1944*, Taf. LXIII: 8; *Pulszky 1879a*, 11), ein eiserner Schildbuckel (Abb. 12; *Hunyady 1942–1944*, Taf. XLIX: 5; *Pulszky 1879b*, Abb. 222.1.74, 1879c, Abb. 27.1), zwei eiserne Lanzen (*Hunyady 1942–1944*, Taf. L: 11; LIII: 11), bzw. Fibelteile, ein massiver Bronzearmring, ein bronzener Blecharmring, geschmolzene Bronze- und Glasfragmente erwähnt (*Hunyady 1957*, 173). Zur chronologischen Einstufung der keltischen Funde kann am besten der Schildbuckel herangezogen werden. Dieser Typ war nämlich in Sajópetri in zwei Kriegergräber belegt und wurden auf den 6. Horizont (LT C1a) des Gräberfeldes datiert (*Szabó u. a. 2018*, 178, Abb. 140; Taf. 39: 2; 47: 3a–b). Die Pilinyer Funde, wie das Schwert, Schild, Lanze weisen auf die typische Ausrüstung der keltischen Krieger hin, und sind gleichzeitig charakteristische Beigaben eines eisenzeitlichen Kriegergrabes (ausführlich siehe dazu: *Szabó/Tankó 2012*, 148, 149; 2018, 214). Wir sind der Meinung, dass anhand der am Ende des 19. Jh. eingesammelten Funde J. Nyáry mindestens ein keltisches Kriegergrab freigelegt hat. Darüber hinaus fanden wir 2019 mit Metalldetektor einen bronzernen Hohlbuckelring (Abb. 8: 17), der oft als Grabbeigabe in Frauengräbern vorkommt. Ähnliche Stücke sind aus dem 5. Horizont (LT B2b) der Gräberfelder von Ludas und Sajópetri bekannt (*Szabó/Tankó 2012*, 142, 143; 2018, 151, 152, Abb. 119; 120). Demnach darf auf dem nordwestlichen Teil des Borsós mit weiteren Gräbern aus dem 3. Jh. v. Chr. der keltischen Nekropole gerechnet werden.

ZUSAMMENFASSUNG

Die archäologischen Fundstellen rund um Piliny sind außerordentlich wichtige Schauplätze historischer und gleichzeitig wissenschaftlicher Ereignisse. Die Entdeckung der Gräberfelder aus verschiedenen Perioden (Bronzezeit, Eisenzeit, ungarische Landnahmezeit) und ihre – leider fast vollständige – Ausbeutung vor mehr als 150 Jahren ließ den späteren Generationen von Archäologen wenig übrig. Nach unserer heutigen Kenntnis ist es schwer vorzustellen, wie prächtig die vollständige Kollektion und wie imposant die eigentliche Zusammensetzung der verschollenen Funde gewesen sein mögen. Ebenfalls verfügen wir wenige Information über den, in den Museen aufbewahrten Funden, da ihre Veröffentlichung – abgesehen von einigen Beispielen – nicht durchgeführt wurde. Und nach all den Jahren konnten nicht einmal die genauen Fundstellen (mit Sicherheit) lokalisiert werden.

Im Rahmen unseres Projektes nahmen wir die geographische Lokalisierung der alten Grabungstellen vor. In erster Linie wurde auf die Bestimmung des spätbronzezeitlichen und früheisenzeitlichen Gräberfeldes konzentriert und nur zerstörungsfreie archäologische Methoden angewandt.

Auf dem Borsós-Hügel wurde Prospektion (Feldbegehung) kombiniert mit systematischer Metallsuche durchgeführt. Die Ergebnisse deuten darauf hin, dass wir in der westlichen Hälfte des untersuchten Gebietes auf die Reste des eponymen Brandgräberfeldes gestoßen sind. Die kalzinierten Knochen, Bronzegegenstände mit Brandspuren, Keramik und umgeworfene Steine sind eindeutige Beweise für die einst beschriebenen Urnengräber mit Steinpackung. Unter den Bronzefunden konnten mehrere Stücke sowohl typologisch als auch chronologisch bestimmt werden und demnach lassen sich in die Periode der Piliny-Kultur zuordnen.

Im weiteren konnten wir ebenfalls feststellen, dass sowohl anhand früheren Aufzeichnungen als auch anhand der neu entdeckten Bronzefunde (Pfeilspitze und Fragment eines Hohlbuckelrings) das, aus wissenschaftsgeschichtlicher Sicht besonders wichtige eisenzeitliche Gräberfeld auf dem nordwestlichen Teil des Borsós vermutet werden kann.

DANKSAGUNG

An dieser Stelle soll bei den Metallsuchern Lajos Sándor, Richárd Balga, Péter und Tamás Bercsényi für ihre selbstlose Mitarbeit herzlich bedankt werden.

Die Forschung wurde durch das Nationale Kulturelle Grundprogram (Projekt Nr. 207134/00325) und durch die Kulturelle Non-Profit Organisation von Szécsény mit der Teilnahme des Kubinyi Ferenc Museums unterstützt. Die Teilnahme von Károly Tankó machte die Interdisziplinäre Archäologische Forschungsgruppe der Ungarischen Akademie der Wissenschaften und die Eötvös-Loránd-Universität möglich und wurde durch das Bolyai-János-Forscherstipendium der Ungarischen Akademie der Wissenschaften unterstützt.

LITERATUR

- Eisner 1933
 Érdy 1871
 Fábíán u. a. 2016
- Furmánek 1973
- Furmánek 1977
 Furmánek/Novotná 2006
- Genthon (Hrsg.) 1954
 Guba 2016
- Guba u. a. 2017
- Hampel 1876
- Hampel 1886
 Hampel 1893
- Horváth/Soós 2019
- Hunyady 1942–1944
- Hunyady 1957
 Jockenhövel 1971
- Kemenczei 1984
- Kemenczei 1988
- Kemenczei 2009
- Lamiová-Schmiedlová 2009
- Lamiová-Schmiedlová/Bánesz 1962
- Márton 1911
- Mesterházy 2013
- Mesterházy/Stibrányi 2012
- Mozsolics 1967
- Novotná 1980
- Nyáry 1869
- J. Eisner: *Slovensko v pravěku*. Bratislava 1933.
 J. Érdy: Pilini pogány sírok. *Archaeologiai Közlemények* 7, 1871, 73–83.
 Sz. Fábíán/R. B. Salisbury/G. Serlegi/N. Larsson/Sz. Guba/G. Bácsmegi: Kultúrális kapcsolatok és cserekereskedelem: az első földművelők az Ipoly völgyében – Early settlement and trade in the Ipoly region: introducing the Ipoly-Szécsény archaeological project. Tavasz/Spring, 1–10. *Magyar Régészet/Hungarian Archaeology* 2016. http://files.archaeolingua.hu/2016TA/Fabian_et_al_H16S.pdf; http://files.archaeolingua.hu/2016TA/Fabian_et_al_E16S.pdf [20. 11. 2016].
 V. Furmánek: Výskum pilinského žiarového pohrebiska v Šafárikove. *Vlastivedné štúdie Gemera* 2, 1973, 26–52.
 V. Furmánek: Pilinyer Kultur. *Slovenská archeológia* 25, 1977, 251–369.
 V. Furmánek/M. Novotná: *Die Sichel in der Slowakei*. Prähistorische Bronzefunde XVIII/6. Stuttgart 2006.
 I. Genthon (Hrsg.): *Nógrád megye műemlékei*. Budapest 1954.
 Sz. Guba: Eitle Männer, arbeitsame Frauen? Geschlechtspezifische Gebrauchsgegenstände im Gräberfeld von Zagypapálfalva. In: I. Szathmári (Hrsg.): *An der Grenze der Bronze- und Eisenzeit: Festschrift für Tibor Kemenczei zum 75. Geburtstag*. Budapest 2016, 163–174.
 Sz. Guba/Sz. Fábíán/Sz. Czifra/N. Larsson/R. B. Salisbury: ISzAP – Ipoly-Szécsény Archaeological Project – Egy mikro regionális kutatás lehetőségei és első tapasztalatai. *Dornyay Béla Múzeum Évkönyve/Neograd* 39, 2017, 191–205.
 J. Hampel: *Catalogue de l'exposition préhistorique des musées de province et des collections particulières de la Hongrie : arrangée à l'occasion de la VIIIème session du Congrès international d'archéologie et d'anthropologie préhistoriques à Budapest*. Budapest 1876.
 J. Hampel: *A bronzkor emlékei Magyarhonban I*. Budapest 1886.
 J. Hampel: Skythiai emlékek Magyarországon. *Archaeologiai Értesítő* 13, 1893, 385–407.
 C. Horváth/R. Soós: Piliny-Leshegy. In: C. Horváth: *Nógrád megye honfoglalás és kora Árpád-kori temetői és sírleletei*. Magyarország honfoglalás kori és kora Árpád-kori sírleletei 11. Szeged – Budapest 2019, 57–65.
 I. Hunyady: *Kelták a Kárpát-medencében – Die Kelten im Karpatenbecken*. Dissertationes Pannonicae II. Budapest 1942–1944.
 I. Hunyady: *Kelták a Kárpát-medencében*. Régészeti Füzetek 2. Budapest 1957.
 A. Jockenhövel: *Die Rasiermesser in Mitteleuropa*. Prähistorische Bronzefunde VIII/1. München 1971.
 T. Kemenczei: *Die Spätbronzezeit in Nordostungarn*. Archaeologica Hungarica 51. Budapest 1984.
 T. Kemenczei: *Die Schwerter in Ungarn I*. Prähistorische Bronzefunde IV/6. München 1988.
 T. Kemenczei: *Studien zu den Denkmälern Skytisch Geprägter Alföld Gruppe*. Inventaria Praehistorica Hungariae 12. Budapest 2009.
 M. Lamiová-Schmiedlová: *Žiarové pohrebisko z mladšej doby bronzovej na lokalite Dvorníky-Včeláre*. Nitra 2009.
 M. Lamiová-Schmiedlová/L. Bánesz: K topografii pravekých nálezisk pri Kechneci a Seni na dolnom Hornáde. *Študijné zvesti AÚ SAV* 9, 1962, 219–236.
 L. Márton: Nógrád vármegye őskora. In: S. Borovszky: *Magyarország vármegyéi és városai*. Budapest 1911, 321–346.
 G. Mesterházy: Regionális léptékű terepbejárás módszertani lehetőségeinek vizsgálata Magyarországon (Methodology and potentials of field surveys on a regional scale in Hungary). *Archaeologiai Értesítő* 138, 2013, 265–279.
 G. Mesterházy/M. Stibrányi: Roncsolásmentes régészeti kutatások a Sárvíz völgyében – Non-destructive Archaeological Investigations in the Sárvíz valley. Tél/winter. 1–4. *Magyar Régészet/Hungarian Archaeology* 2012. http://www.magyarregeszet.hu/wp-content/uploads/2013/02/Mesterhazy_12T1.pdf; http://files.archaeolingua.hu/2012T/Upload/cikk_Mesterhazy_EN.pdf [20. 11. 2016].
 A. Mozsolics: *Bronzefunde des Karpatenbeckens. Depotfundhorizonte von Hajdúsámson und Kosziderpadlás*. Budapest 1967.
 M. Novotná: *Die Nadeln der Slowakei*. Prähistorische Bronzefunde XIII/6. München 1980.
 J. Nyáry: Pilini régiségek. *Archaeologiai levelek XXV*. *Archaeologiai Értesítő* 1, 1869, 266, 267.

- Nyáry 1870
Nyáry 1873
Patay 1954
Patay 1995
Patay 1999
Pivovarová 1966
Pulszky 1879a
Pulszky 1879b
Pulszky 1879c
Reinecke 1897
Reményi/Stibrányi 2011

Rómer 1878

Salisbury/Fábián 2016

Szabó 2010

Szabó/Tankó 2012

Szabó/Tankó 2018

Szabó u. a. 2018

Szentgyörgyi 2013
Tankó 2010

Weber 1996
- J. Nyáry: A pilini régiségekről. *Archaeologiai Értesítő* 1870, 125–128.
J. Nyáry: A pilini Leshegyen talált csontvázokról. *Archaeologiai Közlemények* 9, 1873, 16–25.
P. Patay: Nógrád megye régészeti emlékei. In: I. Genthon (Hrsg.): *Nógrád megye műemlékei*. Magyarország műemléki topográfiája 3. Budapest 1954, 13–34.
P. Patay: Die Miniaturbronzen der Pilinyer Kultur. In: A. Jockenhövel (Hrsg.): *Festschrift für Hermann Müller-Karpe zum 70. Geburtstag*. Bonn 1995, 103–108.
P. Patay: A badeni kultúra ózd-pilinyi csoportjának magaslati telepei. *Hermann Ottó Múzeum Évkönyve* 37, 1999, 45–56.
Z. Pivovarová: Dvojčepelové britvy lužickéj kultúry na Slovensku. *Slovenská archeológia* 13, 1966, 107–162.
F. Pulszky: A kelta uralom emlékei Magyarországon. *Archaeologiai Közlemények* 13, 1879, 1–22.
F. Pulszky: *Magyarország archaeologiaja*. Budapest 1879.
F. Pulszky: *Die Denkmäler der Kelten-heerschaft in Ungarn*. Budapest 1879.
P. Reinecke: Magyarországi szkíta régiségek. *Archaeologiai Értesítő* 17, 1897, 1–27.
L. Reményi/M. Stibrányi: Régészeti topográfia: ugyanaz másként (Archaeological topography: the same otherwise). In: K. Kővári/Zs. Miklós (Hrsg.): „Fél évszázad terepen”. *Tanulmánykötet Torma István tiszteletére 70. születésnapja alkalmából*. Budapest 2011, 189–198.
F. Rómer: *Résultats généraux du mouvement archéologique en Hongrie*. Compte rendu de la session Congrès International d’Anthropologie et d’Archéologie Préhistorique 8. Budapest 1878.
R. B. Salisbury/Sz. Fábián: Ipoly-Szécsény Archaeological Project 2015–2016 Regional Survey. *The European Archaeologist* 49, 2016, 40–42.
G. V. Szabó: Fémkereső műszeres kutatások kelet-magyarországi késő bronzkori és kora vaskori lelőhelyeken. Beszámoló az ELTE Régészettudományi Intézete által indított bronzkincs kutató program 2009. évi eredményeiről. Metal detection investigations at Eastern Hungarian Late Bronze Age and Early Iron Age sites. Report on the results of the bronze hoard exploration project of the Institute of Archeology of ELTE in 2009. *Régészeti Kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary* 2009, 2010, 19–38.
M. Szabó/K. Tankó: La nécropole celtique à Ludas – Varjú-dűlő. In: M. Szabó (dir.)/K. Tankó (ass.)/Z. Czajlik (ass.): *La nécropole celtique à Ludas – Varjú-dűlő*. Budapest 2012, 9–152.
M. Szabó/K. Tankó: La nécropole celtique à Sajópetri – Homoki-szőlőskert. In: M. Szabó (dir.)/Z. Czajlik (ass.)/K. Tankó (ass.): *La nécropole celtique à Sajópetri – Homoki-szőlőskert*. Paris 2018, 9–224.
M. Szabó (dir.)/Z. Czajlik (ass.)/K. Tankó (ass.): *La nécropole celtique à Sajópetri – Homoki-szőlőskert*. Paris 2018.
Zs. Szentgyörgyi: *Simonyi Sándor. Életutak*. Budapest 2013.
É. Tankó: Török, borotvák és sarlók a Pilinyi-kultúra nagybáttonyi urnatemetőjéből. In: Sz. Guba/K. Tankó (Hrsg.): „Régről kell kezdenünk...” *Studia Archaeologia in honorem Pauli Patay*. Szécsény 2010, 115–124.
C. Weber: *Die Rasiermesser in Südosteuropa*. Prähistorische Bronzefunde VIII/5. Stuttgart 1996.

Eponymné archeologické nálezisko Piliny

Szilvia Guba – Károly Tankó

Súhrn

Piliny je malá obec v severovýchodnom Maďarsku, v ktorej koncom 19. stor. baróni A. a J. Nyáryovci objavili množstvo pravekých sídlisk a pohrebísk. Jedným z týchto miest je vrch Borsós, kde objavili početné žiarové hroby. Nálezy boli vystavené na pravekom medzinárodnom kongrese, ktorý sa konal v Budapešti 1876. Na základe

inventára žiarových hrobov bola vyčlenená mladobronzová kultúrna entita v severovýchodnom Maďarsku. V roku 1933 ju slovenský archeológ J. Eisner pomenoval ako pilinskú kultúru a Piliny-Borsós sa stali eponymnou lokalitou dlhotrvajúcej archeologickej kultúry v mladšej dobe bronzovej. Lokalita v polohe Borsós má aj iný, i keď už dávno zabudnutý význam. Na základe nálezov z Piliny, priekopníci maďarskej archeológie na konci 19. stor. opísali artefakty súvisiace so Skýtmi v Karpatskej kotline.

Na základe doterajších poznatkov máme len veľmi nejasnú predstavu o tom, aká ohromná musela byť úplná kolekcia stratených nálezov a aká impozantná by bola prezentácia tejto zbierky. Navyše máme len málo informácií o nálezoch, ktoré sú uložené v múzeách, ale až na ojedinelé výnimky doposiaľ neboli publikované. Ani po mnohých rokoch sa nepodarilo (s istotou) určiť presné situovanie ich objavu.

Časom sa dokonca zabudlo na umiestnenie samotného slávneho náleziska. O nájdenie pohrebiska sa síce snažilo mnoho výskumníkov, no neuspeli. V rámci nášho projektu sme vychádzali z geografickej polohy dávnejších vykopávok. V prvom rade sme sa snažili lokalizovať pohrebiská z neskorej doby bronzovej a staršej doby železnej, pričom sme použili len nedeštruktívne metódy.

Na vrchu Borsós sme skombinovali prospekciu (prieskum terénu) so systematickým hľadaním kovových predmetov pomocou detektorov. Výsledky naznačujú, že v západnej časti skúmanej oblasti sme narazili na zvyšky eponymného žiarového pohrebiska. Kalcinované kosti, bronzové predmety so stopami ohňa, keramika a rozhádzané kamene sú jednoznačné dôkazy o urnových hroboch s kamenným obložením, opísaných v minulosti. Medzi nájdenými bronzmi sa podarilo typologicky, ako aj chronologicky určiť viacero predmetov (dýky, britvy, ihlice) a zaradiť ich do obdobia pilinskej kultúry. Navyše sme pomocou skorších nákresov ako i novoobjavených bronzových predmetov (hroty šípov a fragment dutého kruhu s vývalkami) dospeli k záveru, že polohu z vedeckého hľadiska mimoriadne významného pohrebiska z doby železnej možno predpokladať v severozápadnej časti vrchu Borsós. V tejto práci prezentujeme predbežné zhrnutie výsledkov nášho nedávneho výskumu.

Obr. 1. Geografická poloha obce Piliny (Sz. Guba).

Obr. 2. Mohyla Borsós. A – fotografia zo západu (Sz. Guba); B – letecká snímka (K. Tankó); C – kresba podľa Érdy 1871.

Obr. 3. Vybrané nálezy z pohrebiska z neskorej doby bronzovej podľa Érdy 1871.

Obr. 4. Skýtske záušnice, originálne kresby A. Nyáryho (Archív Kubinyiho múzea).

Obr. 5. Archeologické nálezisko v obci Piliny. Digitalizovaná originálna kresba P. Pataya z roku 1852 (Archív Kubinyiho múzea, RA 193.91).

Obr. 6. Priestor záujmu nášho projektu s vyznačenými oblasťami vybranými na prospekciu a s oblasťami už skúmanými (Sz. Guba).

Obr. 7. Výsledky prospekcie na lokalite Borsós. 1 – rozptyl bronzových predmetov; 2 – nálezy z prospekcie a vyhľadávania kovov; 3 – rozptyl keramiky zo strednej doby bronzovej; 4 – rozptyl keramiky z neskorej doby bronzovej (Sz. Guba).

Obr. 8. Bronzové predmety z prieskumu zameraného na vyhľadávanie kovov (K. Tankó).

Obr. 9. Koncentrácia kovových predmetov (K. Tankó). Čísla zodpovedajú číslam na obr. 8.

Obr. 10. Letecká snímka západných svahov lokality Leshegy (K. Tankó).

Obr. 11. Skýtska železná sekera, originálna kresba A. Nyáryho.

Obr. 12. Keltská štítová puklica (podľa Pulszky 1879).

Translated by the authors

Preložili Dana Marková a Dušan Valent

Texty k obrázkom preložila Lucia Benediková

Mgr. Szilvia Guba
Kubinyi Ferenc Múzeum
Ady Endre u. 1
H – 3170 Szécsény
gubaszilvi@gmail.com

Károly Tankó, PhD
MTA-ELTE Research Group for Interdisciplinary Archaeology
Múzeum krt. 4/B
H – 1088 Budapest
tanko.karoly@btk.elte.hu

